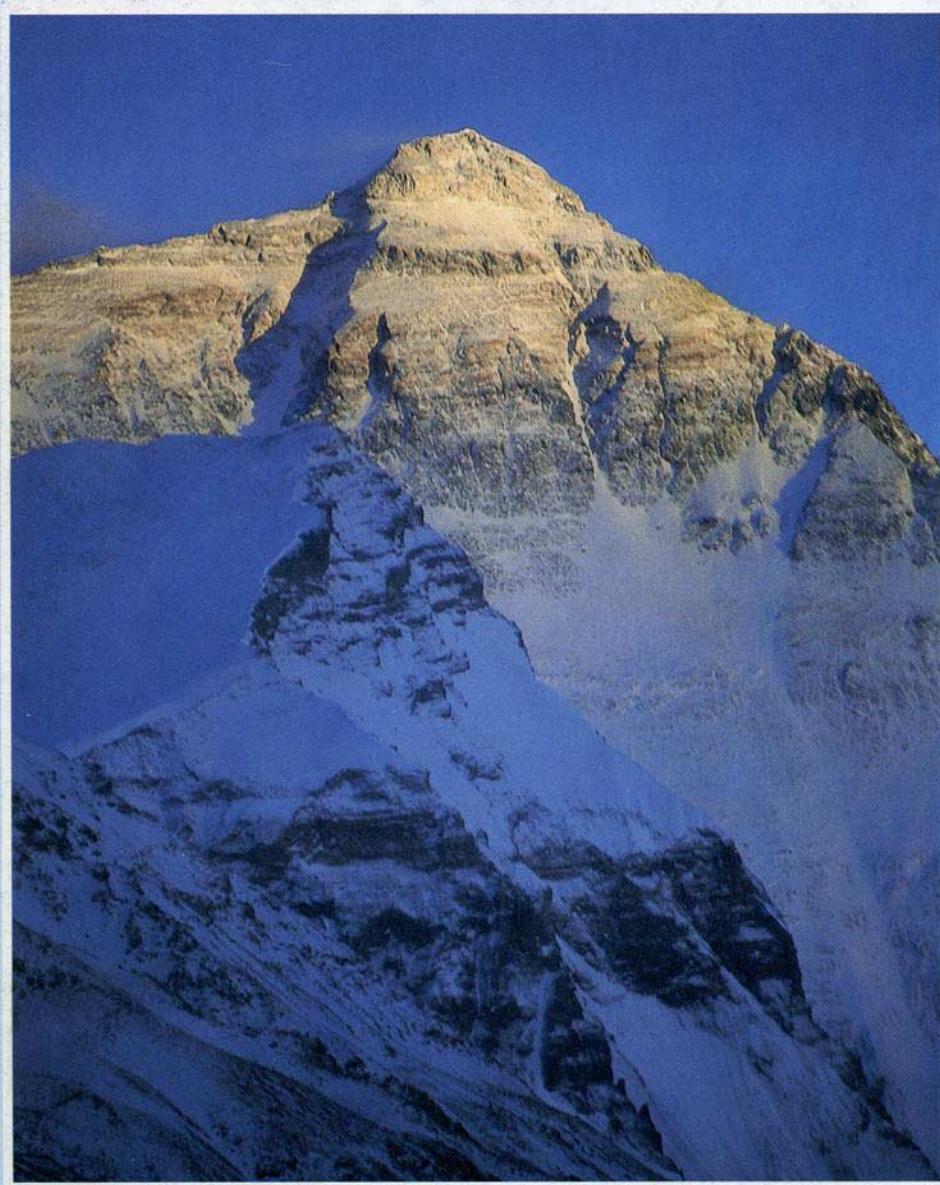

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 90

SIJEČANJ
1998

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

Siječanj 1998
January 1998

Broj 1
Number 1

Godište 90
Volume 90

SADRŽAJ

Slika na naslovnici:
Mont Everest
Foto: Darko Berljak

Godišnja priznanja najboljima	2
Vladimir Novak: <i>HPS u 1997. godini</i>	3
Željko Poljak: <i>XX. skupština HPS</i>	4
Alan Čaplar: <i>Put dug 100 godina</i>	6
Zlatna pravila sigurnosti na planinarskim školama	8
Drago Trošelj: <i>Putopisne skice iz Italije</i>	10
Miljenko Pavešić: <i>Ah, ti planinari!</i>	12
Darko Berljak: <i>Planinarsko predavanje</i>	14
Vladimir Jagarić: <i>Žumberačka kronika, IX</i>	21
Speleologija	22
Planinarstvo u tisku	23
Zaštita prirode	24
Kalendar planinarskih akcija za 1998. godinu	26
Vijesti	28

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel i faks 01/48-16-558
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., fax i automatska sekretarica 01/48 24 142, mobitel 098 283 709.

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Senaid Serdarević Seno.

UNOSTEKSTA I KOMPJUTORSKA OBRADA: Naklada MD.

TISAK: Tiskara "Spiridion Brusina", vl. Danica i Ante Pelivan, Lomnica Donja, Velika Gorica.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s preredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crtež, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Pretplata za 1998. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka. Novi pretplatnici trebaju taj broj tražiti od izdavača (pismeno ili telefonski) ili mu poslati fotokopiju uplatnice.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16. 3. 1992.) i preporuča se kao neobvezno štivo u školama.

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 90

UREDNIK

Dr. ŽELJKO POLJAK

ZAGREB 1998

GODIŠNJA PRIZNANJA NAJBOLJIMA

U subotu 20. prosinca 1997. u Domu Udruženja obrtnika, u svečanom dijelu Skupštine HPS, održana je i tradicionalna Novogodišnja sjednica na kojoj je Izvršni odbor Hrvatskog planinarskog saveza dodijelio godišnje nagrade najuspješnijim udrugama i pojedincima.

Za **najuspješniju planinarsku udrugu** proglašeno je

HPD "Psunj" iz Pakraca

za samostalno obavljenu obnovu planinarskog doma na Omanovcu.

Za **najuspješniji društveni rad** priznanje je dodijeljeno članovima HPD "Naftaplin" iz Zagreba,

Luki Adamoviću i Branimiru-Antunu Odickiju,
za obnovu planinarskog skloništa na Šugarskoj dulibi u Velebitu.

Kao **najuspješnjem planinarskom dužnosniku** priznanje je dodijeljeno

Edi Hadžiselimoviću

za vodstvo akcije "S.O.S. za Velebit" i za rad u Komisiji za zaštitu prirode HPS.

Za **najveći pojedinačni planinarski uspjeh** priznanje je dodijeljeno

Darku Berljaku

za vodstvo ekspedicije HPS na najviši vrh svijeta "Everest '97".

Za **najbolju društvenu akciju** proglašeno je organiziranje akcije

"S.O.S. za Velebit"

koju je sprovelo HPD "Zagreb-Matica".

Priznanje za **najvećeg sponzora** dodijeljeno je

Službi marketinga HPT

za novčanu pomoć Komisiji za orientaciju i za ustupanje HPS-u serije razglednica "Pozdrav s Velebita".

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ U 1997. GODINI

Izvještaj za XX. skupštinu

U HPS je učlanjeno 145 društava s 18000 članova, pokrivajući djelatnostima područje od Županje do Mljeta. Predstavnici društava međusobno koordiniraju rad u županijskim i međuzupanijskim savezima. Održana je sjednica Glavnog odbora, dvije sjednice Nadzornog i sedam sjednica Izvršnog odbora HPS. Održani su, pored proslave Dana hrvatskih planinara na Oštretu, i skupovi planinara u Dalmaciji, Istri, Gorskem kotaru, Slavoniji i Zagorju.

HPS je u međunarodnim razmjerima zastupljen kroz rad predstavnika u UIAA (predsjednik HPS i član vijeća UIAA, te član IO CEC UIAA bili su nazočni Generalnoj skupštini UIAA održanoj od 2. do 5. listopada u Kranjskoj Gori). Četiri člana GSS HPS sudjelovala su u radu stručnih komisija na Godišnjem sastanku IKAR-a u Italiji.

U međunarodnom dijelu stručnih i natjecateljskih oblika djelatnosti, orientacionisti su nastupili na Svjetskom prvenstvu juniora u Belgiji i seniora u Norveškoj, te na Svjetskom kupu Alpe-Jadran, a športski penjači na Juniorskom svjetskom prvenstvu u Austriji i Svjetskom kupu u Sloveniji. HPS je uputio predstavnike (alpinista) na proslavu 100. godine Češkog planinarskog saveza i na skup penjača ledenih slapova u Francusku, dok su speleolozi sudjelovali u radu međunarodne škole kraša u Sloveniji i na speleološkim kongresima u Švicarskoj i Belgiji.

Uz stalni rad i suradnju u HOO, imamo i predstavnika u njegovim stručnim komisijama. Suradnja sa članovima Planinarskog saveza HZ Herceg-Bosna razvija se i dalje te je potvrđena zajedničkim sastanakom u Splitu.

Povećan je broj društvenih, regionalnih, županijskih organiziranih pohoda u svjetska gorja, od kojih su najzastupljeniji, uz Alpe, usponi u Andama i na Kilimanjaro. Najznačajnija je priprema i provedba bila HAE "Mt. Everest 97", čiji su članovi 22. i 23. svibnja osvojili najviši vrh na svijetu usponom preko sjevernog grebena. Uspjeh ove ekspedicije dokazuje da, bez obzira na izuzetnu složenost, takav projekt možemo ostvariti zahvaljujući stručnosti i iskustvu koje postoji u

VLADIMIR NOVAK, Samobor

HPS, kao i u samih članova ekspedicije. Odbor ekspedicije je kompletan proračun od 196740 USD osigurao bez učešća HPS, a uz to je HPS, zahvaljujući aktivnostima na pripremi ekspedicije, izuzetno povoljno postao vlasnikom najsuvremenijeg satelitskog telefona i pokretne baro-komore "Gammov vreće".

Godišnji prihod HPS iznosi 500000 kn. Od toga je 50% prihod od članskih markica, što se zapravo vraća članstvu kroz osiguranje svih članova i sufinanciranje djelatnosti 15 komisija HPS. Ostali troškovi, a to su osiguranje za objekte pod upravom HPS, materijalni troškovi, međunarodne članarine, održavanje vozila, izdavački projekti, neke od akcija HPS i razne usluge, podmiruju se sredstvima od donacija, sponzorstva, vlastite djelatnosti ili dotacijama HOO. Ipak, HPS posluje pozitivno i s dovoljno sredstava za rad u prvih nekoliko mjeseci 1998. godine.

Nakon izbora novog tajnika, u poslovanje HPS uvedena su poboljšanja umreženjem još jednog računala i povezivanjem HPS-a na Internet te uspostavljanjem elektronske pošte. Za potrebe stručnih komisija i poslovnice kupljen je mobitel. Omogućeno je to sklapanjem novog ugovora o najmu poslovnog prostora u Domu HPS. Obim poslovanja se povećava, te se od članova očekuje i dalje puna suradnja i veća točnost u podmirenju obveza, jer primjena novih zakona ne priznaje netočnosti u poslovanju.

S institucijama Vlade RH HPS ostvaruje kontakt na tri područja:

– S predstvincima Vladina ureda za granice i MUP-om kontaktirali smo oko primjena zakona i rješavanja pitanja u pograničnom području s Republikom Slovenijom.

– Razminiravanje područja koja zanimaju planinare dogovara se preko Ureda za mine Vlade RH, a rezultati su postignuti na području Pakrac, Gospića i okolice Zadra.

– Nakon odluke GO HPS, osnovana je Radna skupina za obnovu objekata stradalih u Domovinskom ratu. Pripremljena je kompletan dokumentacija za planinarske domove Jankovac, Omanovac i Malačka. Materijali su nakon obrade, i uz

preporuku HOO proslijedjeni Vladi RH. Iako, prema stavu Ministarstva obnove, nismo u Proračunu za 1998. svrstani među prioritete u obnovi, ostavlja se mogućnost financiranja iz tih izvora. Dje- latnost Radne skupine pomogla je da možemo bolje pratiti i koordinirati poslove što ih obavljaju društva koja tim objektima upravljaju i koja sama ulažu velike napore i sredstva u njihovu obnovu.

Izmjene koje su donešene na sjednici Glavnog odbora u školovanju stručnog i instruktorskog kadra dale su dobre rezultate. Stručne su komisije provele niz škola, tečajeva, seminara i ispita za stručne naslove u HPS. Da bismo mogli primijeniti odredbe novog Zakona o športu, moramo posvetiti posebnu pažnju školovanju instruktorskog kadra stalnim verificiranjem programa školovanja, kao što je to učinjeno za potrebe GSS i orien- taciju. Povećava se broj planinarskih škola, i po broju polaznika i po broju društava koja škole provode. Priprema se i tiskanje "Priručnika za planinare" kao osnovnog priručnika za sve polaznike planinarskih škola. Komisija za GSS pri- premila je preporuku o mjerama za bolju sigurnost polaznika naših škola, koja će se tiskati u HP i biti sastavni dio priručnika.

U 1997. godini broj planinarskih nesreća, a i intervencija GSS HPS i dalje je u porastu, što upozorava na nedovoljne i površne pripreme planinarskih pohoda, kako u zemlji tako i u inozem- stvu. Za nesreće sa smrtnim ishodom, koje su se nažalost dogodile našim članovima u inozemstvu, IO HPS je preko Komisije za GSS zatražio stručne analize uzroka nesreće. Organizatori tih akcija nisu HPS obavijestili o odlascima u inozemstvo,

a nisu regulirali ni pitanja posebnog životnog osi- guranja, pa će zato IO HPS nakon pristizanja stručnih analiza postaviti pitanja odgovornosti. O slučaju "Damavand" (o kojem je pisano u HP 5 i 6, 1997) očekujemo odgovor Hrvatskog velepo- slanstva u Iranu.

"Hrvatski planinar" izlazi uz velike napore uredništva. Dio troškova pokriva se pretplatom i donacijama, a dio sredstvima HPS. Primjena novog Zakona o PDV i povećanje troškova tiskanja uvjetovali su i povećanje cijene pretplate za 1998. Časopis u 1998. godini broji sto godina od izlaska prvog broja i to želimo primjereno obilježiti. Molimo društva i članstvo da uredništvo i izdavača u tome podrže urednjim odnosom prema obvezama pretplate, kao i povećanjem broja pretplatnika.

Nabavljene su nove knjige za Knjižnicu HPS, tiskano je novo izdanje Planinarskog dnevnika, a uz veliku pomoć Odjela za marketing HPT tiskan je i set od deset razglednica Velebita.

Djelatnost Komisija HPS i članstva ogleda se i u uređenju novih puteva na Velebitu i Kleku, velikim građevinskim radovima i popravcima u Domu na Zavižanu, skloništima na Alanu i Šugarskoj dulibi, izgradnji umjetne stijene u Ogulinu i na prostorima Zagrebačkog velesajma u sklopu Zagrebačkog sajma športa. Pripeđeni su skupovi ekologa i zaštitara prirode u Paklenici, Gorskom kotaru, Mošćeničkoj Dragi i Zagrebu. Prikupljena su sredstva i izrađene Plakete HPS, a priprema se i izrada novih znakova priznanja HPS. Ostvaren je i ugovor o osiguranju članova koji se temelji na povećanim premijama osiguranja.

XX. SKUPŠTINA HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

Skupština je održana u subotu 20. prosinca 1997. godine u Domu Udruženja obrtnika na Mažuranićevom trgu br. 13 u Zagrebu. Sazvana je za 11 sati, započela je s radom u 11,20 sati, a završila je u 13,40 sati. Imala je dva dijela: Radni dio i Svečani dio. Radni dio je imao 6 točaka dnevnog reda.

Točka 1. Otvaranje Skupštine i izbor Radnog predsjedništva

Skupštinu je otvorio dopredsjednik HPS Drago Trošelj pozdravom i prijedlogom radnog predsjedništva u ovom sastavu: Krunoslav Hornung (HPD Belišće, Belišće), Goran Gabrić (HPD Mo-

sor, Split) i Vanda Panić (HPD Pevec, Koprivnica). Prijedlog je aklamacijom jednoglasno usvojen.

Točka 2. Izbor radnih tijela Skupštine

Krunoslav Hornung u ime radnog predsjedništva Skupštine predlaže Verifikacijsku komisiju u ovom sastavu: Roko Nikolić (HPD Sisak), Dubravko Marković (PD Glas Istre, Pula) i Damir Lasić (HPD INA OKI, Zagreb); za zapisničara Željka Poljaka (PK Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb) i za ovjerovitelje zapisnika Nikolu Aleksića (HPD Vihor, Zagreb) i Alojza Kranjca (HPD Gradina, Konjščina). Prijedlog je jednoglasno usvojen. Skupština jednoglasno usvaja dnevni red koji je delegatima bio dostavljen u pisanom obliku i donosi odluku da glasovanje bude javno.

Točka 3. Izvještaj o radu HPS od posljednje skupštine

Izvještaj podnosi predsjednik Izvršnog odbora Vladimir Novak (HPD Japetić, Samobor) i to za razdoblje do sjednice Glavnog odbora održane 22. veljače 1997. u skraćenom obliku jer je tiskan u glasilu Hrvatski planinar. (O radu nakon te sjednice izvještaj je tiskan u ovom broju.)

Skupština usvaja jednoglasno Novakovo izvješće.

Izvještaj Verifikacijske komisije. Predsjednik komisije Roko Nikolić iznosi ove podatke: od 153 člana Skupštine, koliko ih je predviđeno Statutom, prisutno ih je 83, i prema tome Skupština ima većinu potrebnu za donošenje odluka.

Točka 4. Usklađivanje Statuta prema Zakonu o udružama (NN 70/97) i Zakonu o športu (NN 111/97) – Izmjene i dopune Statuta

Tajnik HPS Darko Berljak daje kraći uvod u ovu točku, navodeći da smo dužni najkasnije do 15. siječnja uskladiti Statut s novim zakonima, a zatim stručni izvjestitelj Goran Škugor detaljnije objašnjava svaku pojedinu promjenu.

Nakon toga se razvila živa rasprava koju je zapisnički bilo teško pratiti jer se većina sudionika rasprave nije predstavila unatoč molbi da to učine, a osim toga javljali su se s mesta umjesto da upotrijebe mikrofon za govornicom.

Milan Sunko (PK Split) pita zašto je u 1. članku Statuta predviđena kao pravna osoba samo Gorska služba spašavanja (GSS), a nisu i vodičke organizacije. Tajnik Darko Berljak odgovara da je takav zahtjev postavila samo GSS.

Vladimir Novak, član HPD "Japetić" Samobor, novi predsjednik Izvršnog odbora HPS

Delegat "PD Kalnik", Križevci, pita mogu li se u društva učlaniti i strani državljanji. Odgovoren je potvrđeno, a uvjeti su uzajamnost s dočinom državom, te da je to predviđeno statutom društva. Duga i živa rasprava bila je o imovinsko-pravnim pitanjima koja su se pojavila u vezi s novim zakonima, a po kojima je država oduzela društvenu imovinu, tj. planinarske kuće. Društva su upozorena da im kuće mogu biti oduzete ako nisu upisane u zemljišne knjige, a ako su upisane da ih mogu tražiti natrag tužbom суду. Upozorena su i na važnost odredbe u svojim statutima tko preuzima kuću u slučaju prestanka rada društva i na pravodobno uknjiženje svojih nekretnina.

Željko Gobec (tajnik Planinarskog saveza Zagreba) izvještava da je Skupština grada Zagreba zasad dala planinarske kuće na Medvednici na upravljanje u trajanju od godine dana i da je gradonačelnica obećala da će ih ubuduće dati na upravljanje planinarskim društvima koja su njima i dosad upravljala.

Dragutin Karažinec (HPD Ivančica, Ivanec) pita mora li planinarsko društvo biti član Saveza i moraju li se osnovati županijski savezi jer je Zakon u tome nedorečen. Odgovara tajnik D. Berljak: Po zakonu o športu (ZOŠ) svako se športsko društvo mora učlaniti u svoj savez. Ako to ne učini, savez ima pravo tražiti zabranu njegova rada.

Stručni izvjestitelj Goran Škugor odgovara: općine, županije i gradovi mogu, ali ne moraju osnivati svoje saveze.

Na pitanje zašto po Statutu nemaju sva društva pravo na delegata u Glavnom odboru (GO), tajnik

D. Berljak odgovara da je GO uže tijelo i da drugi savezi čak ni u svojim skupštinama nemaju delegate svih društava, zbog glomaznosti i skupoće.

Delegat PD Naftaplin pita odnosi li se na planinare odredba da smiju organizirati izlete do najviše dva dana s jednim noćenjem.

Tajnik D. Berljak izvještava da je nadležno tijelo uprave na to pitanje odgovorilo Savezu izričito da se to odnosi i na planinarska društva te da se duža putovanja moraju povjeriti agencijama koje su za to ovlaštene.

Na kraju je Skupština jednoglasno odlučila da se prihvate promjene i dopune Statuta onako kako su predložene.

Točka 5. Provedba odluka Glavnog odbora od 22. veljače 1997.

Dopredsjednik HPS Drago Trošelj upozorava na Hrvatski planinar br. 4 u kojem je tiskan materijal o toj točki. Slijedi kao najvažniji zadatak izrada plana rada do 2000. godine. Izvještava da je u međuvremenu izabran za novog tajnika dosadašnji predsjednik Izvršnog odbora Darko Berljak, jer je dosadašnji tajnik tražio razriješnicu radi odlaska u mirovinu. Budući da je D. Berljak zbog toga dao ostavku na mjesto predsjednika IO, GO je dosadašnjeg dopredsjednika IO Vladimira Novaka imenovao predsjednikom. Skupština je jednoglasno potvrdila ove odluke Glavnog odbora.

Točka 6. Razno

U ovoj točki, nazvanoj "aktualni sat", pojedini su delegati iznosili probleme na koje nailaze u društvenom radu, ponajviše u vezi s imovinsko-pravnim odnosima kad su u pitanju njihove planinarske kuće, zatim o teškoćama koje izaziva zakonsko ograničenje izleta na dva dana s jednim noćenjem.

Na pitanje hoće li se obnoviti put E-6 zaključeno je da se to uradi kad bude riješeno pitanje graničnog prijelaza kod Gumana. U 1998. godini bit će Dan hrvatskih planinara u Velikoj kod Požege, u znaku 100-godišnjice HPD Sokolovac.

Na prijedlog Ivice Richtera (PS Županije primorsko-goranske) Glavni odbor je preuzeo zadatak da razmotri mogućnost osnivanja Komisije za domove i za pravna pitanja s njima u vezi, a društvima se preporuča da u HPS dostave svoju dokumentaciju o domovima i primjerke svojih statuta, jer HPS bez toga ne može nastupati u zaštiti njihovih interesa.

SVEČANI DIO

U svečanom dijelu uručeno je 60 plaketa, najvišeg priznanja HPS, za razdoblje od 1991. do 1997. godine i proglašena su uobičajena godišnja priznanja najboljim pojedincima, organizacijama i podvizima.

Željko Poljak

PUT DUG 100 GODINA

ALAN ČAPLAR, Zagreb

Ove se godine navršava stota obljetnica jednog od najsvjetlijih trenutaka u našoj vrlo bogatoj planinarskoj povijesti kojom se ponosimo već gotovo stoljeće i četvrt. Za razliku od većine planinarskih obljetnica, ovdje nije riječ niti o nekom tada osvojenom vrhu ili osnutku nekog novog planinarskog društva niti izgradnji kakvog planinarskog objekta, već o velikom jubileu našeg časopisa "Hrvatski planinar".

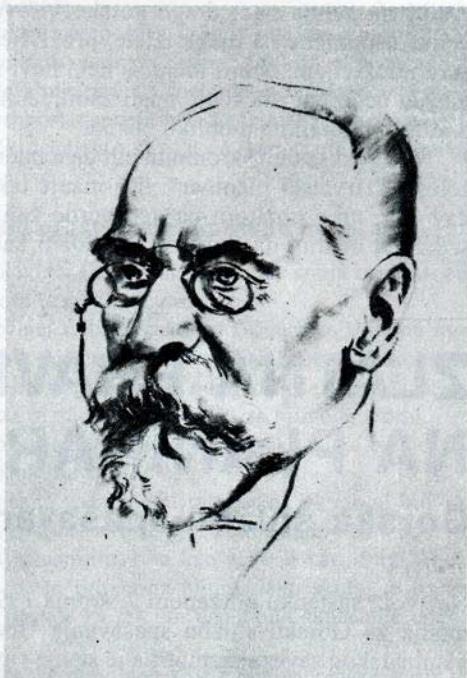
Pokretanje časopisa 1898. godine i izlazak prvog broja u nakladi ne mnogo manjoj nego što je danas, bio je velik pothvat kakvog ni u sada, kada

su tehničke i izdavačke mogućnosti mnogo veće, nije lako izvesti. Danas, cijelo stoljeće nakon izlaska prvoga broja, sa zadovoljstvom se možemo osvrnuti unatrag i zaključiti da 723 brojeva i dvostrukog "Hrvatskog planinara" i "Naših planina" na ukupno čak 23932 stranice, koliko je dosad izašlo – uistinu nije malo. Onome tko bi odlučio svakog dana pročitati jedan primjerak, trebale bi dvije godine, a morao bi još tri i pol tjedna čitati nove brojeve izašle u te dvije godine. Ni sami često nismo svjesni toga velikog bogatstva planinarske riječi te književne i arhivske vrijednosti koju u

sebi ta zbirka nosi, a kakvu rijetko koji časopis ima.

Govoreći o stoljetnici, ne treba zaboraviti još neke vrijedne jubileje koji se također navršavaju ove godine. Naime, ometan dvama svjetskim ratovima, časopis nije izlazio ukupno deset godina, pa je ovo godišnje devedeseto po redu, a ujedno je ovo pedeseta godina kontinuiranoga, neprekidnog izlaženja. Uz časopis vezan je još jedan hvalevrijedan rekord širih razmjjena – 1998. je četrdeseta godina uredničkog staža dr. Željka Poljaka (pisac ovih redaka još se nije ni zibao u koljevcu kada je urednik bio tek na pola svoga uredničkog puta).

Od impresivne kvantitete i dugotrajnosti postojanja još je važnija uloga koju je časopis imao i ima u promicanju planinarske ideje i kulture na ovim prostorima. Ne zaboravimo, upravo to čini planinarstvo vrijednom i zanimljivom djelatnosti, jer bi u protivnom planinari uistinu bili čudaci kojima je jedini cilj popeti se na neki vrh s kojeg će ionako ubrzo sići. Zahvaljujući svemu što pru-

Hrvatski književnik Franjo Marković koji je 1898. na skupštini HPD-a obrazložio potrebu objavljivanja "Hrvatskog planinara"

ža, planinarstvo je stil i način življenja, način gledanja na svijet oko sebe, traženje i nalaženje zanimljivoga u onome što u životu činimo i, najvažnije, pronalaženje sebe u svemu tome.

Časopis hrvatskih planinara, stvaran kroz najburnije stoljeće ljudske povijesti koje je na izmaku, u kojem je čovjek dosegao civilizacijsku razinu kakvu nije imao nikad prije, ali i postajao sve otuđeniji prirodi, predstavlja trajni pisani spomen na našu planinarsku prošlost i sadašnjost, razmišljanja i putovanja, doživljaje i uspjehe svuda kuda ide hrvatski planinar i gdje se čita "Hrvatski planinar". Posebno je vrijedna činjenica da je "Hrvatski planinar" kroz cijelo to stoljeće postojanja, pišući o onome što je zanimljivo u planinama, kako na dalekim gorskim masivima, tako i na bliskim i niskim brežuljcima, poučavajući kako doživljavati planine na način da one donose zadovoljstvo svakome tko je zna u sebi i planini prepoznati, ostao časopis onih ljudi koji još osjećaju vezu s izvornom prirodom, koji u njoj ne traže materijalnu ili kakvu drugu korist, već prije svega – užitak. Posegnemo li za njime i u onim danima kada nismo u planini, možemo se mislima

Hrvatski Planinar.

Viestnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“.

Godina I.

Uredio
Dragutin Hirc.

U Zagrebu.
TISKAK ANTUNA SCHOLZA.
1898.

vratiti na svima nam drage gorske visove, probuditi uspomene na lijepе izlete, proživljene prizore i doživljaje, dobiti ideju za neki novi izlet ili možda poželjeti da svoje misli zabilježimo i podijelimo s ostalima u obliku članka.

Naizgled se čini skromnim cilj da u budućnosti želimo "Hrvatski planinar" više-manje takav kakav jest, no s obzirom na neosporno zanimljive sadržaje, mislim da ćemo se svi složiti kako nije

nimalo skroman cilj održavati tako visoku kvalitetu kakvu ima "Hrvatski planinar" – i to iz broja u broj. Međutim, ljudima je svojstveno da žele uvijek još više i bolje, pa tako i mi zajednički trebamo nastojati da taj naš vitalni i nimalo za-starjeli stogodišnjak bude časopis kojim ćemo se i u budućnosti moći s pravom ponositi. Hrvatski planinari, volimo "Hrvatski planinar" i ponosimo se njime – on to zaslužuje!

ZLATNA PRAVILA SIGURNOSTI NA PLANINARSKIM ŠKOLAMA

Gorska služba spašavanja HPS vam preporuča:

Na svom sastanku održanom 7. srpnja 1997. Komisija za Gorskiju službu spašavanja Hrvatskog planinarskog saveza razmotrla je stanje sigurnosti na alpinističkim, speleološkim i drugim školama koje se organiziraju unutar Hrvatskog planinarskog saveza, potaknuta s nekoliko uzastopnih nezgoda u posljednjih nekoliko godina, srećom manjih i bez težih posljedica. Analiza okolnosti tih nesreća, njihovih stvarnih i mogućih posljedica, osnova je za ovu preporuku svima koji se upuštaju u organizaciju škola i tečajeva, a osobito organizatorima i voditeljima osnovnih alpinističkih, speleoloških i planinarskih škola. Ona ne zamjenjuje svu metodologiju vođenja škola, već ističe najvažnija ili zapostavljena pitanja. Preporuke su poglavito usmjerene na izbjegavanje nesreća, ali i na ublažavanje ili izbjegavanje njihovih pravnih i ekonomskih posljedica. Ovim preporukama nisu obuhvaćene posebnosti naprednih škola i tečajeva (zimske škole, škole turnog i ekstremnog skijanja, ledenjački tečajevi i dr.). One će biti obrađene zasebno.

1. Upis

– Tečajci trebaju pri upisu biti upoznati s rizicima koji postoje usprkos svim mogućim mjerama opreza, i potpisati izjavu da svjesno prihvataju te rizike.

– Maloljetni tečajci moraju imati pismenu privolu roditelja.

– Polaznici također moraju dati odgovornu potpisu izjavu o svom zdravstvenom stanju odnosno o možebitnim važnim bolestima srca, krvnih žila, mozga i živčevlja.

2. Osiguranje

– Za trajanja alpinističke ili speleološke škole tečajci i instruktori trebaju biti posebno, dodatno osigurani kod osiguravajućeg društva. Organizator treba obavijestiti tečajce i o mogućim drugim dodatnim osiguranjima.

– Poželjno je da za trajanja škole vođa i instruktori budu kod osiguravajućeg društva osigurani i od odgovornosti.

3. Oprema

– Oprema koja se upotrebljava na školama (osobito užeta, zamke, karabineri, kacige, penjački pojasi, mehaničke penjalice ili spuštalice, trake na "kompletima") mora biti provjerena, tj. ispravna, obvezno s atestom kakvoće UIAA.

– Na izlete škole polaznici moraju ići dovoljno opremljeni za slučaj nevremena.

4. Najveća moguća sigurnost pri praktičnom radu

● Alpinističke škole

– Pri praktičnim vježbama u penjanju ili spuštanju u stijeni, ili tamo gdje postoji opasnost od pada kamenja, tečajci i instruktori moraju nositi kacigu na glavi.

– Tečajci u školi nikada ne smiju penjati kao prvi.

– Na vježbalištu, pri vježbi slobodnog ili tehničkog penjanja, uvijek valja primjenjivati osiguranje odozgo (top rope) ili dodatno osiguranje odozgo.

– Spuštanje po užetu obvezno se vježba najprije s dodatnim osiguranjem odozgo, a kada se stekne dovoljna vještina, obvezno sa samoosiguranjem. Spušta-

nje po užetu bez dodatnog osiguranja ili samoosiguranje je zabranjeno.

– Penjanje po užetu vježba se uvijek s osiguranjem odozgo.

– Neke manevre treba pokazati i vježbati, ali ne i primjenjivati u osnovnoj školi, npr. garda uzao i bachmanov karabinerski uzao, zbog osjetljivosti primjene.

– Pri vježbanju zahvata kao što su spuštanje po užetu, karabinerska kočnica i sl. polaznici s dugom kosom trebaju kosu podignuti i učvrstiti pod kacigu, da je ne bi povuklo uže te tako dospjela među karabinere ili u napravu za spuštanje.

– Uz objašnjenje i vježbanje uporabe zaglavaka, friendova i sl. u alpinističkoj školi se ne smije izostaviti pokazivanje i vježbanje zabijanja i vađenja klinova.

– U penjačkim smjerovima duljim od jedne dužine užeta treba sa sobom nositi kladivo i nekoliko klinova.

● Speleološke škole

– Pri vježbi penjanja po užetu također je obvezno osiguranje odozgo.

– Pri vježbi spuštanja po užetu, descenderom ili sl., valja se obvezno osiguravati dodatnim užetom odozgo sve dok tečajac ne postigne takvu uvježbanost da to može izvesti samostalno na vježbalištu ili u jami.

– Pri samostalnom spuštanju bez dodatnog osiguranja (kad je tečajac već uvježbao spuštanje), na kraju užeta, na visini 1,5 m od zemlje, treba vezati čvor, da bi se zaustavio pad niz uže koji se može dogoditi zbog nepromisla uporabe spuštalica.

– Tečajac ne smije prvi ulaziti u jamu ili šipilju.

– Na skliskim mjestima u šipilji treba postavljati sigurnosna užeta (gelendere).

– Pri radu u stijeni, prelaženju spita, čvora ili skrećača užeta (devijatora), uz školarca treba biti na posebnom užetu instruktur radi nadzora i eventualne pomoći.

– Prije početka vježbanja svakog tečajca valja pitati osjeća li se dobro i je li mu jasna uporaba tehničkih sredstava. Ako se u tečajca primijeti nesigurnost ili bojazan, treba ga poštediti od vježbi za taj dan.

– Pri manevrima se primjenjuje običan a ne karabinerski prusikov uzao.

● Planinarske škole

– Organizirati se smiju samo takvi izleti koje voda škole sam može sveladati, i to na terenima koje voda škole osobno poznae.

– Predavanja i praktične vježbe za upoznavanje sa specijalističkim planinarskim aktivnostima (alpinizam, speleologija i dr.) ne smiju biti preambiciozni niti je za vrijeme zajedničkog izleta dopušten opsežniji program za posebno zainteresirane, sposobnije polaznike, na primjer silazak u veću dubinu šipilje i sl., već takve tečajce valja uputiti u specijalizirane škole.

● Ostale škole

Navedene preporuke vrijede i za sve druge škole, ovisno o njihovom programu, osobito ako obrađuju elemente alpinizma ili speleologije (vodička škola i sl.). Posebnosti naprednih škola (zimske, turnoskijske, ledenjački tečajevi i sl.) bit će, kao što je spomenuto, obradene posebno.

5. Čvrsta organizacija i pravila ponašanja

– Polaznici škole se na terenu ne smiju odvajati od instruktora bez njihove dozvole.

– Tečajci trebaju znati da su, ako za vrijeme trajanja škole odu sami na izlet izvan programa škole, za događaje na takvom izletu odgovorni sami. Voda škole i organizator za to vrijeme nisu za njih odgovorni.

– Za vrijeme trajanja alpinističke škole tečajci ne smiju penjati izvan škole.

– Tečajci trebaju biti upozorenici da mogu biti isključeni iz škole ako se penju samostalno ili u navezu s nekim iskusnjim, bilo kao prvi ili kao drugi u navezu, a izvan programa alpinističke škole, te da za nesreće nastale na takvim usponima škola nije odgovorna.

– Jednaka pravila vrijede i za speleološku školu.

6. Najveća brižnost instruktora

– Instruktori se moraju što bolje upoznati s polaznicima te razviti blizak uzajamni odnos prijateljstva, poštovanja i povjerenja.

– Za vrijeme cijelog tečaja instruktori trebaju pomoći pratiti učenje, ponašanje i napredak polaznika, da bi im mogli zadavati primjerene zadaće koje mogu uspješno sveladati, ili pak na vrijeme savjetovati odustajanje od određene škole ili aktivnosti.

Osvrt na koncu

Ova se upozorenja ne smiju razumjeti kao loša ocjena naših škola i instruktora na njima. Naprotiv, sigurno je da su škole u cjelini obavile zadivljujući, neprocjenjivo vrijedan posao, zahvaljujući velikom dobrovoljnrom trudu svih koji su u njihovo izvedbi sudjelovali i sudjeluju. Škole su iz godine u godinu, desetljećima, na stotine pa i tisuće mlađih ljudi uputile i poučile kako sigurno ići u planinu i zavoljeti planine i planinarstvo. U mnogima su od tih škola aktivno bili kao instruktori uključeni i članovi Gorske službe spašavanja HPS, stoga upravo na temelju vlastitih praktičnih iskustava, kao ljudi posebno dodatno školovani za pitanja sigurnosti u planini, oni i donose ove preporuke i podsjetnik, kako bi buduće škole bile još bolje.

PUTOPISNE SKICE IZ ITALIJE

Kod Moliških Hrvata i na Gran Sassu

DRAGO TROŠELJ, Našice

U povratku s Etne na Siciliju, prošavši u jednom danu više od 800 km, stigli smo preko Potenze i Foggie do Jadranskog mora. Na nekoliko mjesta, približavajući se poznatoj kopnenoj izbočini Garganu, samo smo žalosno potvrdili da ni ovaj put nećemo stići na vrh Monte Gargana (1080 m) i uživati u pogledu na Jadransko more i središnju Italiju. U kampu kraj turistički poznatog Termolija našli smo ugodan noćni odmor i našeg prijatelja Antonia Vetta, moliškog Hrvata, koji će nam biti pratilec u tri male oaze hrvatskog života u podnožju Apenina gdje se već pet stoljeća čuva i njeđuje naša hrvatska riječ. Naselja – gradići: Acquaviva Colle Croce (Živa Voda ili Kruč), San Felice (Štifilići), Montemitro (Mundimitar), udaljeni od obale četrdesetak kilometara i građeni u akropoljskom stilu, ponudili su nam živu hrvatsku riječ u dopadljivom i lijepom arhaičnom hrvatskom jeziku kroz mnoge razgovore i vidljive natpise (škola za dica mala, hiža za čeljade stare, mesniz i dr.). Dobrodošlica načelnika Kruča, moliškog Hrvata, te "sat povijesti" u župnoj crkvi Sv. Marije

Ester poštovanog franjevca, fra Petra Milanovića (koji je već 13 godina na svetoj, gotovo misionskoj službi kod moliških Hrvata), nikoga od nas nije ostavilo ravnodušnim.

Stoga će sve prikrivene suze poslije biti pretvorene u radost i zajedničko veselje, koje će potrajti dugo u noć. Rano ujutro, na nadahnutoj molitvi, velikodušni, očito brižni i časni fra Petar (koji je svojim vjerskim i nacionalnim djelovanjem ostavio neizbrisiv trag u životu tih dragih ljudi), zaželio nam je sretan put. Poslije smo glasno i uzbudeno razmišljali o razlozima dolaska Hrvata u ove krajeve (je li to bila opasnost od Turaka?), o vremenu dolaska (prije 400 ili 500 godina?) i odakle su došli (od Neretve, Cetine, Zadra ili Istre?). Uočili smo da to ni oni sami ne znaju, jer su sigurni tragovi vremena, nažlost, odavno izgubljeni. Možda i naslovница knjige Angela Genove "Ko jesmo... bolje: Ko bihmo?" pouščava barem nešto više reći.

Zato, daljnju sudbinu moliških Hrvata treba vidjeti između njihove povijesti i stvarnosti, njihove bogate baštine, moliško-hrvatskog pjesništva i drugoga kulturnog stvaralaštva nastalog u osobitim uvjetima života. Naime, vidljivo je da je posljednjih stotinu godina asimilacija učinila svoje, jer je od 18 naselja u kojima su živjeli moliški Hrvati još nedavno, uz tri spomenuta, živjeli su i u Taveli, Palati (koje smo posjetili jer se tamo u crkvi čuva "hrvatski kamen"), Ripolti i Stijakovu. Iako hrvatskih tragova ima diljem Italije, duboko u nama ostalo je upitno hoće li se očuvati kulturne tradicije, ponajprije jezik, jer za taj podvig nisu oni sami dovoljni. Nazivi ulica u Kruču (Via Croazia i Kardinala F. Šepera) i nada da će te male ulice zavjetno prerasti u most prijateljstva s "braćom s onu banu mora", ostala je naša velika želja. Pjesma Josipa Baraća u knjizi "Hrvatske kolonije u Italiji" iz 1904. godine posvećena živoj vodi ili Kruču dugo je među nama u nastavku puta spominjana:

"Vodo živa, grade dragi – što si mi se nakitija – kano ruža usrid vrta – lipo si se namistija. – Kapulica naša mala – rasti, cvati kano cvit – našoj krvi i jeziku – lipa dika ti ćeš bit".

Fra Petar u Kruču s našim planinarima

Foto: D. Trošelj

Noseći u sebi primjetnu sjetu o sudbini moliških Hrvata, uskoro smo zašli u pokrajину Abruzzo, gdje smo s autoceste Jadran – Rim prešli na cestu prema sjeveru u mjestu Popoli do L'Aquila, središte apeninskog planinarstva i ishodište našeg trećeg cilja. Do zadnje točke Fonte Ceretta ispod masiva Gran Sasso pratila nas je gusta i hladna kiša, koja nažalost nije prestajala padati cijelo popodne i noć, ugrozivši time ne samo šatore i opremu, već i naš uspon. Uz to nas je čekalo i neugodno iznenadenje: već duže vrijeme ne radi žičara koja nas je trebala prebaciti na Campo Imperatore (2130 m). Kako hrabre prati sreća, u popodnevnim satima idućeg dana ipak je četrdesetak slavonskih planinara oduševljeno stajalo na najvišem vrhu Corno Grande (2912 m). Našički planinari bili su posebno veseli, jer je upravo bila deseta obljetnica kako se 1986. godine velika skupina Našičana prvi put popela na taj vrh, i to s one druge strane, od Prati di Tivo preko planinarskog doma Franchetti.

Na Carskom polju (Campo Imperatore) još smo imali vremena u mislima rekonstruirati čudesni događaj iz 1943. godine kada je 12. rujna u jednom od najzanimljivijih i najlukavijih njemačkih specijalnih postrojbi u II. svjetskom ratu oslobođen talijanski diktator Benito Mussolini iz nepristupačnog i dobro branjenog planinskog zatvora Rif. Albergo. Glavni redatelj i izvoditelj te akcije bio je tada čuveni bojnik SS-trupa, koji postade poslije još čuveniji, Otto Scorzeny. Smatralo se da je on najopasniji čovjek Europe ne samo po tome što je učinio, nego i po onome što je mogao ostvariti. O riziku koji je taj pothvat iziskivao zanimljiv je kratak zapis generala Erwina Rommela (čuvenog "pustinjskog lisca"): "... Führer je zadržao admirala Dönitzu i padobranskog generala Studena da razmotre mogućnost za oslobođanje Mussolinija. Nadam se da taj opasni posao neće staviti meni na pladanj. Ne vidim u tome ništa dobro..."

I sam Mussolini u svojoj knjizi "Storia di un anno" (Priča o jednoj godini) piše: "Priče o bijegu i spašavanju – dramatične, romantične, ponekad fantastične, mogu se pronaći u povijesti svakog razdoblja i svakog naroda, ali moj bijeg iz zatvora na Gran Sasso čini se i danas najsmjelijim i najromantičnjim, a istodobno i najsuvremenijim po metodi i stilu izvedbe..."

Malen trokutast komad vrlo strmog zemljишta, koje iznenada završava na rubu ponora, ostaje svima nama zanimljiv dokaz o čudesnim povijesnim zbivanjima i neobičnostima.

Podnevni odmor u starom dijelu Kruča

Foto: D. Trošelj

Ostavili smo Gran Sasso, svu ljepotu i raskoš koju pružaju raznoliki bijeli stošci u vječnom ljubavnom dodiru s putujućim oblacima, i obilje najlepšeg i najvrednijeg planinskog cvijeća, potvrđujući ovdje pred našim očima misao Phila Bosmansa: U svu prirodu ugrađena je ljubav.

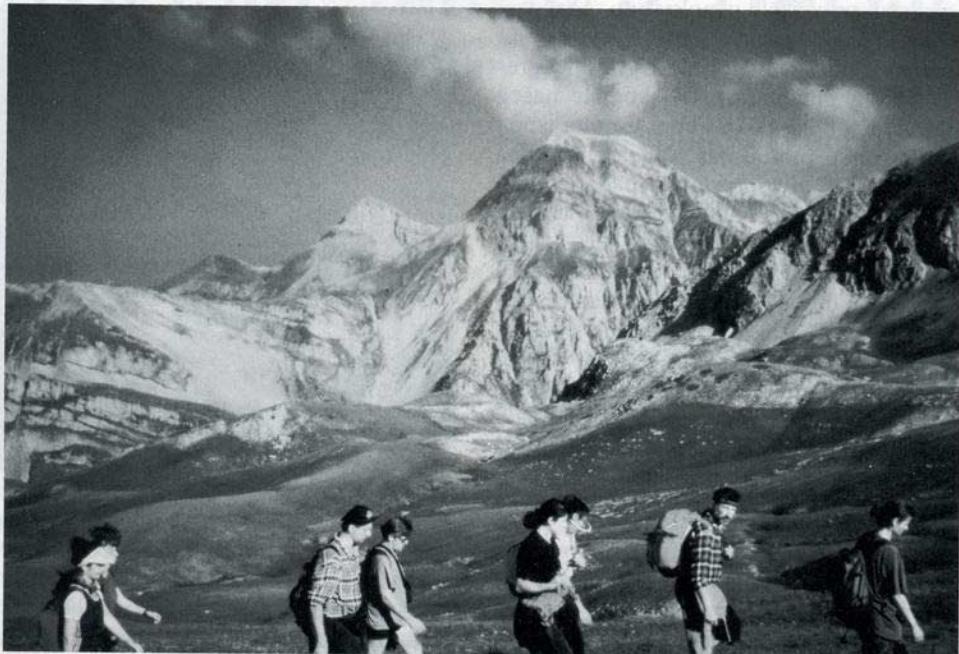
Noćenjem uz more, u vrlo dopadljivom kampu u Giulianovu, završio je i naš planinarski program kroz južnu i srednju Italiju. Ostalo nam je još malo vremena za kratke turističke posjete.

San Marino (po opće prihvaćenoj legendi osnivač mu je klesar Marin s otoka Raba u 4. stoljeću), najmanja i najstarija republika na svijetu, smještena je na brdu Monte Titano (750 m). Svojim neobičnim položajem, autentičnim srednjovjekovnim ambijentom i tradicionalnim raznolikim manifestacijama predstavlja zaista rijedak doživljaj, zbog kojeg se valja potruditi ovamo i to sve doživjeti.

Iza čuvenog i hvaljenog Riminija, najvećeg i najposjećenijeg kupališnog središta Italije, večer

O Gran Sasso i Corno Grandu opširnije je pisano u ovim izvorima:

- Dr. Željko Poljak, Na najvišem vrhu Apenina, "Naše planine" br. 5-6, 1973.
- Borut Kurtović, Gran Sasso d'Italia, Naše planine" br. 1-2, 1986.
- Hrvatski planinar (Uredništvo): Otmica Benita Mussolinija s planine Gran Sasso, br. 7-8/96.

Gran Sasso d'Italia

Foto: D. Trošelj

smo proveli u šetnji, a noć u ugodnom odmoru i razmišljanju o sutrašnjem posjetu znamenitoj Raveni, gradu koji je s obale mora rijeka Po svojim djelovanjem "udaljila" 15 km od obale. Grad koji je bio naseljen već u 7. stoljeću p.n.e., a u 5. stoljeću postao carskom rezidencijom, da bi ga 540. g. zauzeo Bizant, a potom je slobodno stvarajući bogatu povijest ostao trajno prepoznatljiv među biser-gradovima Italije po vrijednosti spomeničke baštine. To je grad Dantea, humanista i

slavnog pjesnika predrenesanse, koji je ostavio Firenzu i Veronu da bi živio i umro 1331. g. u Raveni. Nad njegovim smrtnim grobom odali počast i izrekli zahvalu velikom pjesniku, čija je trilogija "Božanstvena komedija" nadahnula i neke slavne hrvatske pjesnike.

U kasnim noćnim satima stigli smo u domovinu s mislima o skorom susretu na V. Rujnu u Velebitu.

AH, TI PLANINARI!

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Planinari, kakav je to zanimljiv splet divnih ljudi! Praktično, cijeli sam život bio vezan uz planinarski svijet. Doživljavao svega i svačega, i lijepog ali i manje lijepog. Onog prvog bilo je više. Susretao sam i upoznavao ljude svih mogućih profesija i svjetonazora. Mnogo ih je koje mogu nazvati svojim prijateljima. Ono što me uvijek u svih

tih ljudi planinara privlačilo bila je neka posebna planinarska prisnost, otvorenost, srdačnost. Jednako sam se ugodno osjećao u društvu akademski obrazovanih planinara kao i u društvu onih s manjim obrazovanjem. Mnogi moji poznanici neplaninari ne mogu taj odnos shvatiti. Nerijetko pitaju me o čemu mi cijeli dan razgovaramo, kako se

međusobno odnosimo u pitanju o političkim stavorima ili nacionalnosti. Kako se u sve to uklapaju žene planinarke? Kako se snalaži planinar pučkoškolac u razgovoru s planinarkom akademskog obrazovanja? S nevjericom me gledaju kada im kažem da nerijetko danima krstarimo vrletima lijepe naše, a poznamo se samo po imenu. Ne mogu shvatiti kako to da nitko nikoga ne pita tko je, što je, čime se bavi itd.

Eto, pored svega lijepoga što doživljavam u planinarstvu, i taj međusobni odnos jedan je od čimbenika moje ljubavi prema planinarstvu. Svakako, ima u planinarstvu i onoga drugog, na primer onaj jal, ona zavist kod frustriranih ličnosti. To su ljudi koji bolesno žele biti veličine. Na sreću, to u planinarstvu ne prolazi. Sve to završi u zapećku.

Evo jednoga zbilja zornog primjera. Šetao sam riječkim Korzom s nekim svojim znancem neplaninarkom. Vidimo Emanuela Dworskog, doktora prava, kapetana duge plovidbe i rektora riječkog Pravnog fakulteta u srdačnom razgovoru s jednim čovjekom. Dworski je i te kako poznata ličnost ne samo u Rijeci, pa je moj poznanič želio saznati s kim se to Dworski razgovara. Kažem mu da je to Ivo, portir u Jadroliniji. Nemoj me zafrkavati, reče poznanič (zapravo je upotrijebio znatno sočniji glagol). On jednostavno nije mogao shvatiti da nešto takva može opstati. A razgovarala su dva planinara koji su često zajedno na planinarskoj stazi.

Još me nešto oduševljava u planinarskoj organizaciji – dobna raznolikost članstva. Doslovno, članstvo često počinje od rođenja i traje do smrti. Nije rijedak slučaj da roditelji planinari učlane svoju tek rođenu bebu u planinarsko društvo. Da članstvo vrlo često traje do smrti zorni je primjer dragog mi pokojnog planinarskog kolege Ante Valkovića. Osjetivši skori završetak života zatražio je da ga sahrane obuvenog u planinarske gojzerice.

Eto, to su ti planinari i planinarkе!

Planinarkе, one su često znatno brojniji dio na planinarskim izletima i bitno pridonose društvenom ugođaju. Često su inicijatori veselice, ali i radne djelatnosti. Njihova prisutnost u domovima i planinarskim skloništima pridonosi eliminaciji one muške nemarnosti i neurednosti. Mora se priznati, prisutnost planinarki oplemenjuje plemenitu prirodu!

Na kraju, evo malo podataka o jednoj doista izuzetnoj planinarskoj ličnosti. Privrednik, planinarski djelatnik, vrstan organizator, pisac, pje-

Makarski planinar i maslinar Ivo Puharić (1926), autor "Ode maslini"

snik i nadasve, čovjek – Ivo Puharić, član HPD "Biokovo" iz Makarske. Nedavno sam slušao njegovo izlaganje u emisiji "Slušaj kako zemlja diše" prvog programa Radio Zagreba. Govorio je kao stručnjak svjetskog glasa o maslinarstvu i pročitao svoju Odu maslini. Mi planinari, uspinjući se na dalmatinske planine, prolazimo nasadima maslina. Odmaramo se u njihovu hladu, pričamo o njima. U naših susjeda Talijana postoji za maslinu izreka: "Drvo sveto, drvo blagoslovljeno, drvo vječno". Evo te Puharićeve Ode:

ODA MASLINI

Maslinskem bratstvu Mediterana!
Od drevne Fenicije, Krete, Provanse,
Kartage, Brača, Andaluzije i Toskane,
Prodoše bure i gromovi ljuti,
A maslina traje i traje.
Maslino životna, vječna,
Sveto drvo Getsemana,
Okrepnu, blagost i radosti pružaš
Narodima Mediterana.
Kroz sjene vjekova, eona,
I luč i hrana si bila,
I balzam faraona,
Mediteranska majko mila.
Na blagim stranama Mediterana,
Raste maslinsko bratstvo svih grana:
Šemlali, oblica, mastoides,
Lećino i seviljana.
U boji tvoga lista,
U hladu krošnje tvoje,
U miru tvoga rasta,
Mirisan cvijetak poje.

Maslinjak

Foto: Dr. Ž. Poljak

U čarima berbe tvoje,
U slastima tvoga ploda,
U vječnosti života tvoga,
Zahvalnost je ljudskog roda.
U kvrgama tvoga debla,
Trajni je zapis radosti i rana,
U nadi, radu i miru,
Svih ljudi Mediterana.

Ovu je Odu maslini autor prezentirao za vrijeme zasjedanja Tehničkog komiteta FAO/COI svih zemalja Mediterana, u Dubrovniku i Baru od 26. veljače do 1. ožujka 1986., te simultano u prijevodu na engleski i francuski. Objavljena je u službenom glasilu "Nouvelles Oléoles" broj 15, svibnja 1986. u Madridu na engleskom, francuskom, španjolskom i arapskom jeziku.

Ah, ti planinari!

PLANINARSKO PREDAVANJE

DARKO BERLJAK, Zagreb

Fotografski aparat, a u posljednje vrijeme i mala amaterska videokamera, u mnogih je planinara danas možda najvažniji sadržaj njihove naprtnjice. Zamrznuti trenuci na celuloidnoj ili magnet-skoj vrpci nekog planinskog krajolika, događaja u planinama ili ljudi koji su na njemu sudjelovali, kada god to poželimo može nas opet vratiti i podsjetiti na lijepo trenutke provedene u planinskoj prirodi. Međutim, mnogo je i onih koji uživaju u

tome da poslože šarene prozirne sličice, te ih pokazuju drugim ljudima. Poznatima da se još jednom zajedno prisjete nekoga dobrog ili možda lošeg izleta i radosti druženja u planinskoj prirodi, a nepoznatima da i njih jednog dana tamo privuku ili samo pokažu mjesta koja oni možda nikad neće vidjeti uživo.

Rijetka su planinarska društva koja na svojim sastancima nemaju i tu vrstu vrlo vrijedne dje-

mit **RADIO**
Alpenwelle
UKW 90.2-91.7-92.0-95.0-99.9-104.3-106.2

**zum Mount Everest '97
Himalaya/Tibet
8848 m**

Himalajska razglednica njemačkog člana naše ekspedicije "Everest '97" Josepha Stillera

latnosti. U nju pojedini planinari ulažu velik trud i volju kako bi pripremili predavanje o nekoj temi, a isto tako i oni koji organiziraju takva predavanja. Po onome što znam, u Hrvatskoj to najbolje radi HPD "INA-OKI", odnosno dr. Zvonimir Sliepčević, i svakom je predavaču posebno zadovoljstvo da održi predavanje ispred stručne i pažljive publice u tom planinarskom društvu.

Svako planinarsko predavanje, ma gdje se i ispred koliko god gledatelja održalo, značajna je i važna djelatnost koju treba i dalje poticati, a popis predavača i tema, koji postoji na HPS-u, stalno upotpunjavati novim podacima. Isto tako, ponekad bi bilo zanimljivo pročitati i na stranicama ovoga glasila nešto o toj temi.

Ponudio sam se za probijanje leda, potaknut mnogim pitanjima glavnog urednika ovog časopisa nakon predavanja o ekspediciji "Everest 97" koje je održano koncem prosinca 1997. godine u Velikoj dvorani "Vatroslav Lisinski" u Zagrebu i evo nekih od mojih iskustava.

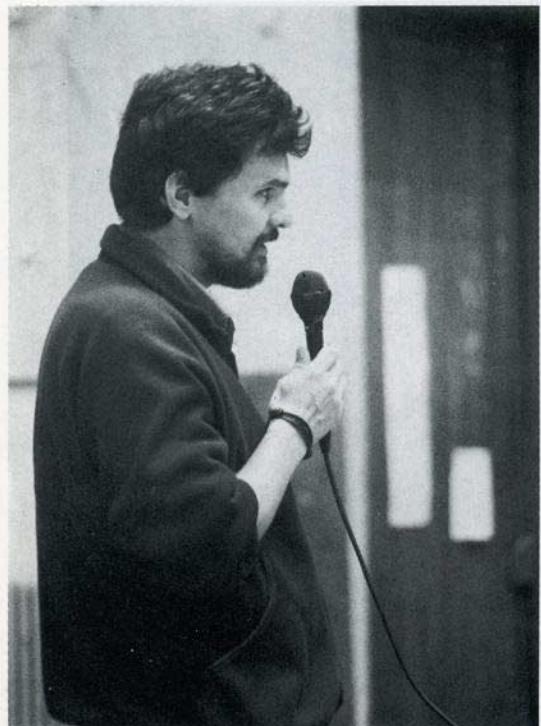
Ozbiljnije se bavim planinarstvom od 1972. godine i od samog početka nosim fotoaparat sa sobom na gotovo sve izlete, putovanja i ekspedicije. Imao sam sreću da sam obišao, osim hrvatskih planina, većinu slovenskih i ostalih najviših vrhova u Alpama, posjetio još desetak drugih dr-

žava na našem kontinentu, bio u europskom i azijском djelu Rusije, nekoliko puta u Istočnoj Africi, u Južnoj Americi, na Kanarskim otocima, Borneu, Japanu, četrnaest puta u Nepalu, sedam puta u Tibetu... Ukratko, boravio sam duže ili kraće vrijeme u četrdesetak država po cijelom svijetu.

U tih 25 godina promijenio sam ili, točnije, "potrošio" sedam fotoaparata, od toga pet "Pentaxa" i dva "Rolleia". Osim uobičajenog pribora i mnoštva filtera, koristio sam i razne objektive, od širokokutnih do "tele" i "zoom" od 70 do 1000 mm. Upotrebljavao sam isključivo dijafilmove, prvo "Agfa", ponekad "Kodak", a već duže vremene koristim samo "Fuji". Imam oko 25.000 uramljenih dijapositiva i oko 5.000 neuramljenih, a najveći je problem prostor za njihovo uskladištenje i snalaženje gdje se što nalazi.

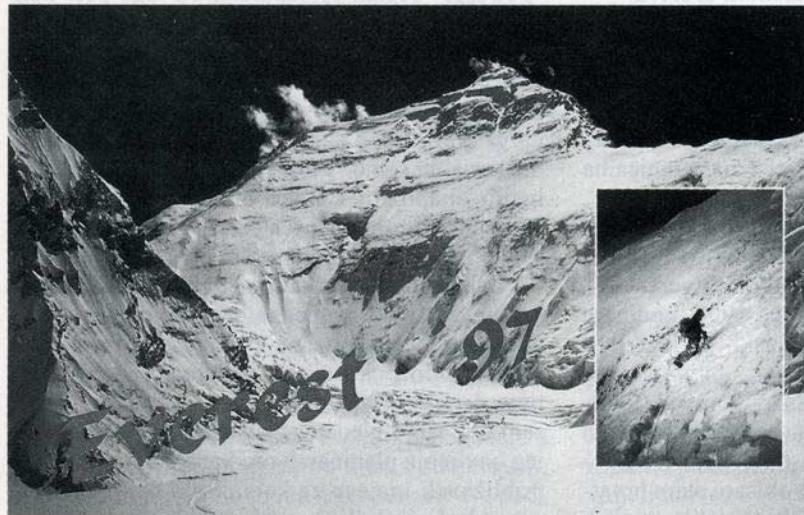
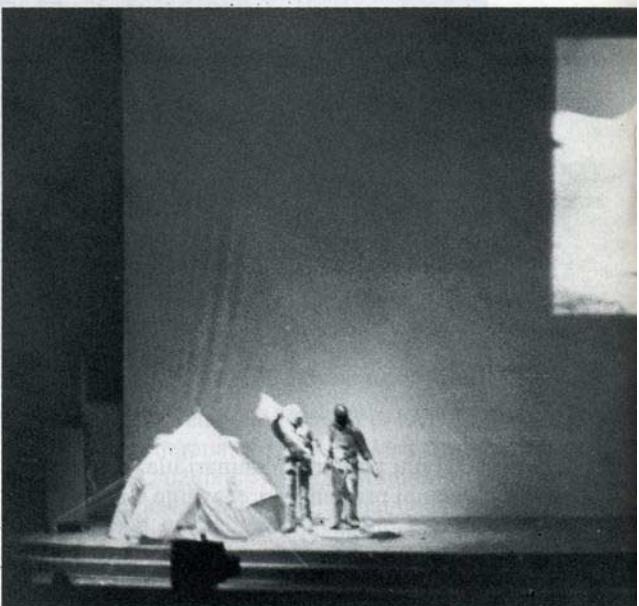
Osim spoznaje da sam sačuvao snimke mnogih važnih trenutaka provedenih u planinama, gotovo nikada te dijapositive ne gledam sam. Puno mi je važnije bilo pokazati ih drugima, osjećajući da time donekle vraćam dug za ona predavanja gdje sam bio samo gledatelj, posebno na početku mojeg bavljenja planinarstvom kada su mi predavači približavali krajeve za koje nisam bio previše siguran hoću li ih ikada osobno vidjeti.

Statistika koju ne vodim baš precizno, govori

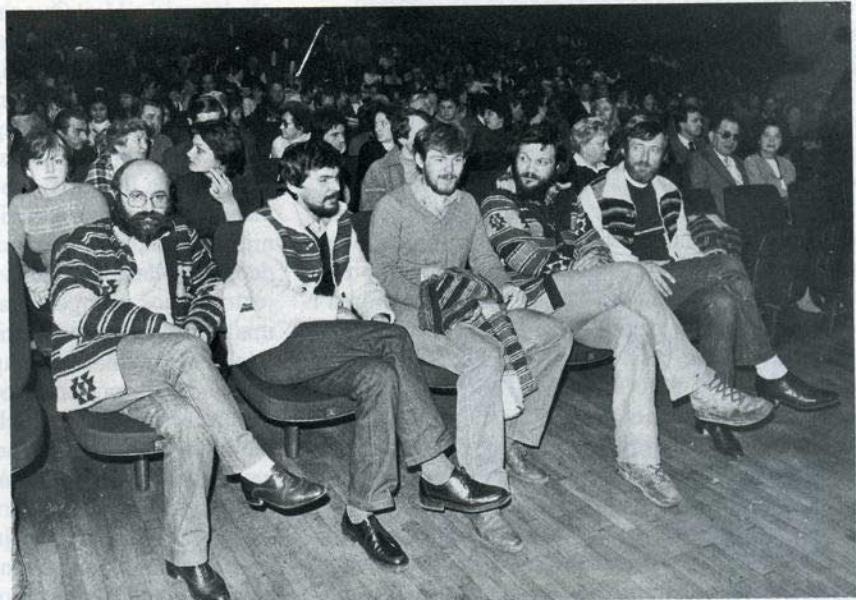

Gore: Darko Berljak na jednom predavanju u "Lisinskom"
Dolje: Razglednica hrvatskih članova ekspedicije "Everest '97"
Sredina: Šator i lutke s alpinističkom opremom na bini
Desno gore: Prepuna Velika dvorana u "Lisinskom"
Desno dolje: Predstavljanje članova ekspedicije "Annapurna IV" na
Danu dvorane "Lisinski" 26. 12. 1982.

PLANINAR PREDAVA

RSKO ANJE

da sam u četvrt stoljeća održao preko 500 planinarskih predavanja. Oko 300 po planinarskim društima, preko 200 u školama po cijeloj Hrvatskoj, te 12 u Velikoj dvorani KD "V. Lisinski". U tom razdoblju pokvario sam i četiri dijaprojektora, a pišući ovaj članak palo mi je na pamet da izračunam koliko sam za tu priču potrošio novaca, iako me to prije nije previše zanimalo. Ako jedan dijafilm košta najmanje 40 kn, razvijanje 25 kn, ramice za njega oko 30 kn, a ispucao sam preko tisuću filmova, iznos je zajedno s fotoaparatima i dijaprojektorima negdje oko 105.000 kn ili, ako je nekome lakše, to je npr. prilično luksuzan automobil vrijedan 30.000 DEM. Poslije tog iznosa ne pada mi na pamet da izračunam koliko su tek koštala sva ta putovanja i oprema za njih. Time se ništa ne bi promijenilo, pa ču i dalje putovati i pritiskati okidač na fotoaparatu.

Puno je ljepše zbrojiti koliko je ljudi vidjelo ta predavanja. Za "Lisinski" imam točne podatke: 18.000 osoba. Pribroji li se tome 500 ostalih predavanja, s prosječno tridesetak ljudi na svakom, ta brojka daleko prelazi 30.000 gledatelja.

Zadržimo se na predavanjima u "Lisinskom", iako mi nije važno ima li na predavanju nekolicina ili gotovo dvije tisuće ljudi. Bitno je zanima li ih predavanje i jesu li zadovoljni nakon predavanja.

U toj Dvorani nisam bio jedini predavač; uvijek su sudjelovali i ostali članovi ekspedicija što sam ih vodio, ali sam cijelu pripremu i sama predavanja organizirao bez tuđe pomoći. Bila su to ova predavanja:

1. Prva zagrebačka himalajska ekspedicija – Annapurna IV (1982)
2. Dan Dvorane, ponavljanje Annapurna IV (1983)
3. Dan dvorane, o alpinizmu i ekspedicijama (1984)
4. Ekspedicija u peruanskim Andama – Huandoy (1985)
5. Dan Dvorane, ponavljanje Huandoya (1985)
6. Prvenstveni smjer na Ama Dablam u Himalaji (1986)
7. Prvenstveni uspon Ngojumba Kang u Himalaji (1987)
8. Ngojumba Kang, repriza (1987)
9. Ususret Everestu – izvidnica i pripreme za ekspediciju (1988)
10. Ekspedicija po sjeverozapadnoj stijeni Mt. Everesta (1989)
11. Prva hrvatska himalajska ekspedicija na Cho-Oyu (1995)
12. Stube do neba – ekspedicija Everest '97 (1997)

Ovo posljednje predavanje u najsvježijem mi je sjećanju, pa ču opisati neke detalje oko njegove organizacije i izvedbe.

Posebno kada je riječ o nekoj ekspediciji, njeni je službeni završetak održavanje prvog javnog

predavanja o njoj. Ovoga puta, završetak smo malo duže čekali; iako smo se vratili iz Kine početkom lipnja, predavanje smo održali pola godine kasnije, tek 22. prosinca 1997. Razlog je prozaičan: kao i u mnogim drugim prilikama – novac. Iznajmljivanje dvorane košta 26.000 kn. Rasprodana dvorana, a po prihvatljivim cijenama ulaznica, jedva bi pokrila iznajmljivanje, no to nije jedini trošak predavanja. Treba montirati videofilm, platiti unajmljivanje posebnog videoprojektoru i još mnogo toga. Teško rješivo, jer smo imali preko 100 sponzora i donatora, te puno prijatelja koji su nam pomagali da otputujemo u Himalaju, a njima se ne mogu naplatiti ulaznice. Za te potrebe treba ih podijeliti najmanje tisuću. Mjesecima smo hvatali "veze" da Dvoranu koristimo besplatno ili uz minimalnu naknadu. Kada smo to uspjeli postići, nije bilo slobodnih termina, te je tek kraj 1997. g. bio jedini izbor.

Slijedilo je potpisivanje ugovora s Dvoranom, detaljna specifikacija koje uređaje i koje ćemo osoblje Dvorane koristiti. Trebalo je distribuirati 1800 ulaznica, manji dio za prodaju, a ostale osobno odnijeti ili dostaviti sponzorima. Većinom za njih, bilo je važno organizirati i domjenak nakon predavanja, što nas je dodatno logistički i novčano opteretilo.

U takvim prilikama sve se radi u posljednji trenutak, pa sam dijapozitive za predavanje počeo slagati tek tjedan dana prije predavanja. Od užeg izbora 2000 dijapozitiva (autori: Šeparović, Petrin, Kozjak, Popevnik i Berljak) trebalo je izabrati njih 250 za predavanje. Poteškoća je bila u tome što se nisu smjeli ponavljati sa scenama iz video-filma, ali kako ih posložiti kada taj još nije bio ni montiran? Prva verzija filma bila je gotova pet dana prije predavanja, ona s nasnimljrenom glazbom dva dana prije, a konačni oblik – noć prije premijere!

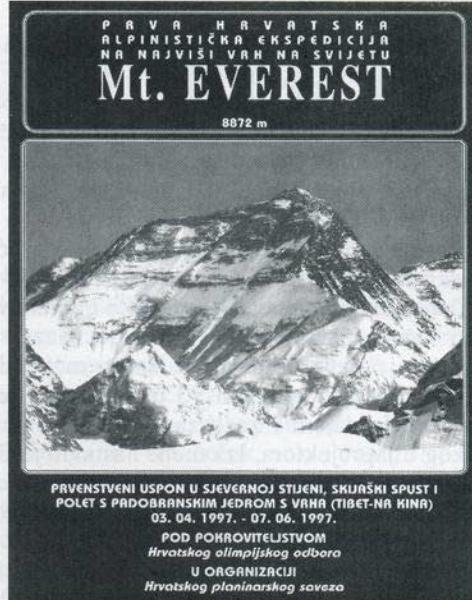
Uvodni dio predavanja bio je najsloženiji, jer su dijapozitivi trebali biti projicirani sinkronizirano s tri projektora u dvorani. Taj dio bio je bez komentara, uz "new age" glazbu "Vangelisa" (Voices), a za taj glazbeni broj odlučio sam se još na pristupu prema Everestu. Naime, uvijek sa sobom u kineskom džipu kojim se vozim po Tibetu imam neku kazetu s glazbom, većinom zato da izbjegnem beskrajna ponavljanja neke kineske koračnice što ih neprestano vrte kineski vozači na kazetofonu u vozilu. Ovog puta se lijepo poklopilo, da je izuzetno dramatičan glazbeni broj stvorio poseban ugodaj kada se u ravnici Tingri, još stotinjak kilometara ispred nas, po prvi puta po-

javio na vidiku najviši vrh svijeta Mt. Everest. Za predavanje je trebalo uskladiti pojedine dijapositive s taktovima te glazbe, istovremeno upotrijebiti dva mala projektoru i jedan veliki, a sinkronizacija 74 dijapositiva za samo 8 minutaispala je prilično složena, jer se svaka slika morala pojaviti točno na sekundu.

Trebalo je naći i voditelja cijelog programa, točnije voditeljicu – bila je to Blaženka Leib s HTV-a, a svi dogovori oko toga zahtjevali su opet dosta vremena.

Da bi predstava bila izvedena na način na koji je zamisljena, trebalo je napisati točne sinopsise za inscipijenta, šefa rasvjete, tonmajstora (osoblje dvorane), te za pet poslužitelja dia projektoru i dva poslužitelja video projektoru (naših ljudi). Sa svima sam s tonskog stola u središtu dvorane morao imati savršenu internu vezu. Voditeljici sam morao napisati tekst najave, predstavljanja članova ekspedicije i odjave, dogovoriti dolazak slovenskih članova ekspedicije, napraviti popis s preko trideset imena izvođača za Službu sigurnosti na službenom ulazu i još mnogo sitnih poslova. Prije predavanja trebalo je posložiti dijapositive u nekoliko različitih spremnika, ovisno o mjestu s kojeg se projiciralo, donijeti dva naša projektoru, CD-glazbene brojeve (njih desetak za uvod i background glazbu kod komentara), laserski pokazivač i ostali potrebni pribor. Najveći problem je posluživanje velikog dia projektoru s vrha dvorane, jer on veličinom odgovara protuavionskom topu, u maloj prostoriji u kojoj je smješten razvija okolnu temperaturu od preko 50°C, a na njemu moraju raditi najmanje tri čovjeka. To je zastarjeli i nevjerojatno složen uređaj, u koji se gura jedan po jedan dijapositiv, između toga se pali i gasi električni luk velike jakosti, a naknadno izoštravanje slike gotovo je nemoguće. Nitko od osoblja dvorane ne želi raditi na toj starudiji, jer se posljednjih deset godina, osim za naše potrebe, uopće ne koristi, i da nema našeg Drage Baruškina-Rusa, koji taj aparat zna u dušu, projekciju s tog "čuda" tehnike mogli bismo zaboraviti.

Najgore je od svega to što nije bilo moguće napraviti nijednu probu predavanja, jer je dvorana non-stop zauzeta i preostalo nam je samo kratko uhodavanje sa strateških mjeseta tek koji sat prije predavanja. To je fizički težak posao jer po cijeloj zgradi treba trčati i lovit radnike dvorane za podizanje velikog platna, pronaći postolja za projektore, dovesti do njih izvore električne energije, spojiti interne veze, tražiti šefa rasvjete da pali i gasi svjetlo prema našim potrebama, tonskog maj-

stora da uvježba rad na CD-playeru, a sve te ljude nemoguće je odjednom okupiti da im se objasni sinopsis predstave, te što i kada na predavanju trebaju raditi.

Da ta uzbudjenja ne budu jedina, pobrinuo se naš član Igor Cindrić, koji je za domjenak "organizirao" besplatne mesne nareske od našega glavnog sponzora – petrinjskog "Gavrilovića". Sat prije predstave obavijestio nas je da su salame još u Petrinji i da netko mora otići po njih. Malo je nedostajalo da Igora ne lansiramo i dalje od Banovine, jer bi u predbožićnoj prometnoj gužvi odlazak i povratak iz "Gavrilovića" trajao satima. Problem je riješen hitnom zapovijedi naših članova ekspedicije, inače specijalaca MUP-a, svojim pripadnicima u postrojbi. Pod plavim rotirajućim svjetlima dva policijska vozila otišla su i dopremila salamu za manje od sat vremena.

Voditeljica, s kojom nisam imao nikakav kontakt osim nekog poludogovora prije mjesec dana, došla je nekoliko minuta prije predstave, kada sam već promijenio čitav sinopsis misleći da neće doći, pa je opet sve trebalo promijeniti na prvo bitno.

Iako su gledatelji već ulazili u Dvoranu, članova ekspedicije, koje sam stalno držao na oku, odjednom nigdje nije bilo, ali je taj problem ipak bio vrlo jednostavan. Nije bilo teško pogoditi da su bili svi zajedno na jednom mjestu – pokraj šanka gdje se točilo hladno pivo.

Predavanje, odnosno 100 minuta u kojima sam pokušao stvoriti ugodaj dva mjeseca izoliranosti, napora, hladnoće, vjetra, zajedničkog cilja, prija-

teljstva, dosezanja, ali i neostvarenja nekih životnih želja, moglo je početi.

Oko 1600 gledatelja prvo je vidjelo uvodne dijapositive bez komentara, samo s glazbom, čime se pokušao dočarati naš put do Tibeta. Taj dio mogao sam gledati samo jednim okom, jer sam s CD-playera iščitavao vremenske razmake za povajljivanje pojedinog dijapozitiva s nekog od tri projektoru i to dojavljivao poslužiteljima. U ne-punih osam minuta morao sam preko internih veza javiti točno 76 komandi. Slijedio je izlazak voditeljice i najava predavanja, zatim moj red da komentiram prvi blok od 90 dijapozitiva, te da istovremeno dajem i znak za njihovu izmjenu s velikog dijaprojektora. Iza mene nastavio je Dan-ko Petrin, koji je pričao uz 30 dijapozitiva, a cijelo vrijeme morao sam kontrolirati ubacivanje određenih glazbenih brojeva za tonsku podlogu.

Dok je išao 22-minutni blok videofilma koji je snimio i komentirao Branko Šeparović, mogao sam se malo odmoriti, a nakon toga opet javljati na dva mjesta izmjenu 60 dijapozitiva dok su ih komentirali Franc Pepevnik, Pavle Kozjek i Dan-ko Petrin, te se brinuti za glazbu. Slijedio je još 6-minutni nastavak videofilma i izlazak voditeljice, što je trebalo opet javljati na za to određena

mjesta u Dvorani. Poslije toga je išlo predstavljanje i izlazak članova ekspedicije na binu i uručenje Zlatnog znaka HPS-a Pepevniku i Kozjeku. Uručio ih je Vladimir Novak, predsjednik IO HPS.

Uz odjavu voditeljice, predavanje je završilo točno u predviđenu minutu i, dok su ostali jurili na domjenak, trebalo je pokupiti sav naš inventar razbacan po dvorani.

Odmah po završetku, ali i sljedećih dana, mnogi su pohvalili kvalitetu samog predavanja i način na koji je organizirano. Čak i inače vrlo stroga inscipientica Dvorane rekla je: "Dečki, svaka čast, ne samo u brdima, već i ovdje ste pravi profesionalci".

Jedina osoba u "Lisinskom" koja to predavanje u većem dijelu uopće nije vidjela bio sam ja, kontrolirajući svoje papiriće i javljajući kada se što treba pojavljivati na platnu i čuti iz zvučnika. Ali i za to postoji rješenje. Posljednjih nekoliko predavanja u toj dvorani neki naši prijatelji snime videokamerom i evo kuda nas je odvela današnja tehnologija. Ne samo da u nekom zatvorenom prostoru ponovo gledamo najzanimljivije trenutke s naših izleta u planine, već možemo kod kuće u miru vidjeti i film o tako održanom planinarskom predavanju.

ŽUMBERAČKA KRONIKA, IX

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

● EKOLOZI. Pod predsjedanjem predsjednika Ekološkog društva Žumberak (EDŽ) prof. Josipa Šintića održana je 26. studenog 1997. godine II. skupština EDŽ u dvorani DVDD Kostanjevac, u zgradici Poglavarstva općine Žumberak u Kostanjevcu. Cjelodnevni program ovoga, slobodno možemo reći, "Dana žumberačkih ekologa", zaista je bio zanimljiv i raznolik.

U prijepodnevnim satima upriličen je izlet u obližnje brdovite predjele Vlašić-brda. Prije polaska (u dvije skupine – planinari i neplaninari!) članovi su upoznali dio sklopa gospodarskih zgrada iz 1867. godine obitelji Medven iz Medven Drage. Nakon izleta, po dolasku u Kostanjevac, bilo je otvorenje i razgledavanje izložbe pod nazivom Stare sorte jabuka, koju je pripremila mr. Marica Berdik, članica UO EDŽ. Renomirani zagrebački fotograf Vladimir Pfeifer izložio je četrdesetak svojih fotografija s motivima žumberačkih krajolika. On je komentirao i projekciju svojih dijapositiva, također s motivima iz Žumberačkog gorja. Objavljen je i natječaj "Uljepšajmo svoj zavičaj", a nakon završetka službenog dijela bilo je pjesme uz "kušaonicu žumberačkih mladih vina".

Skupštini je bilo nazočno oko 150 članova EDŽ, te predstavnici "Zelenih" iz Zagreba, Hrvatskih šuma i mještani Kostanjevca i okolnih sela. Raspavljalo se o izmjeni Statuta EDŽ, sjeći šume (zbog toga rječica Kupčina, potok Slapnica i ostali žumberački potoci imaju sve manje vode), proizvodnji zdrave seljačke hrane, seljačkom turizmu, čišćenju i očuvanju okoliša, zagadivanju Kupčine, nabavi kontejnera za smeće, preuzimanju napuštene školske zgrade u Mrzlotu Polju i o njenom uređenju u "Dom žumberačkih ekologa", podizanju ekološke svijesti mladeži i stanovništva žumberačkih sela, te o potpori prijedlogu proglašavanja Žumberačke gore, zajedno sa Samoborskim gorjem, parkom prirode i o strožem zakonu za zaštitu još nekih predjela. Imenovani su novi članovi UO EDŽ, a osnovane su i podružnice EDŽ u Kalju, Sošicama i u Kostanjevcu. Na kraju je pročitan proglašen EDŽ. Planinari i prijatelji Žumberaka mogu se učlaniti u EDŽ na adresi: Ekološko društvo Žumberak, Baradin prilaz 9, 10010 Zagreb.

● NOVA ZNAČKA. HPD "Jastrebarsko" iz Jastrebarskog izdalo je novu graviranu značku "Jaskanskog planinarskog puta". Izrađena je prema ideji planinara-vodiča Franje Novosela, a izradila ju je "Podravka" FC "Marketing", galerija. Put prolazi, uz ostalo, i najljepšim predjelima Žumberačkog gorja (vrh Zečak, selo Pećno, slap Brisalo i dolina Slapnice). Društvo je u siječnju prošle godine organiziralo društveni izlet na vrh Sv. Gere, a u rujnu su bili organizatori (i vodiči) Školskog športskog kluba Klinčaselo, također na vrh Sv. Gere; nazočno je bilo četrdesetak mladih planinara. U proljeće o. g. društvo namjerava iz temelja obnoviti staze popularnog "Jaskanskog planinarskog puta".

● PLANINARSKI DOM "BORIS FARKAŠ". Ako netko od planinara namjerava posjetiti u zimskim i proljetnim mjesecima planinarski dom u Sekulićima, neka se prije najavi na telefon 01-6522-984 (Lela Farkaš) ili "Monter", 01-3703-071 (Goga Kljajić).

SPELEOLOGIJA

70 GODINA SPELEOLOŠKOG ODSJEKA HPD "MOSOR" – SPLIT

Dalmacija obiluje jamama i špiljama. To naše bogato kraško podzemlje upoznalo je prve istraživače i prije XX. stoljeća. Početak organizirane speleološke djelatnosti u Splitu vežemo uz 1909. g. kada počinje djelatnost jamara iz Velike realke. Umberto Girometta i Ramiro Bujas, uz pomoć drugih profesora i daka, organiziraju istraživačke akcije u jame i špilje na širem splitskom području. Nabavljenja je u to vrijeme najbolja speleološka oprema, a 1911. g. osnovan je Špijlarski odjel. Sustavna se istraživanja nastavljaju do I. svjetskog rata, kada djelatnost opada.

Nakon rata jamare vode U. Girometta i Marko Margetić, a nalaze svojih istraživanja i publiciraju. Godine 1925. osniva se Podružnica HPD "Mosor", a jamari su među utemeljiteljima. U "Mosoru" se 1927. g. osniva Sekcija za istraživanje kraških pojava. Vodi je U. Girometta, a zatim ing. Rade Mikačić. Pored istraživačke djelatnosti, mosoraši su se posvetili uređenju špilje Vranjače kod Kotlenica za turističke posjete. Radove je vodio R. Mikačić, a špilja je elektrificirana kao prva u Hrvatskoj te 1929. g. svečano otvorena za posjetitelje. Iz djelatnosti do II. svjetskog rata ističemo i bogatu publicistiku, posebno U. Giromette, utemeljitelja planinarstva i speleologije na ovom području.

Poslije rata mosoraši počuvavaju Vranjaču opet urediti za turističke posjete. Špiljarska se sekcija obnavlja 1950. g., ali ubrzo prestaje s radom. Od 1955. do 1959. vodi je prof. Vanja Bašić. Istraživala je na širem području Mosora i na srednjedalmatinskim otocima. Članovi su ujedno djelovali i pri gimnaziji "Vladimir Nazor". U Splitu je 1958. g. u organizaciji Speleološkog društva Hrvatske održan Speleološki kongres. Pod vodstvom nastavnika Viska Dulčića djeluju Mosorovi speleološki aktivi u

Dugopolju (1954-1958) i kraće vrijeme na Klisu. Početkom šezdesetih, Odsjek pojačava rad na čelu s prof. Brankom Bužančićem. Špiljari reaktiviraju i Gorsku službu spašavanja, čiji je rad bio zamro. Od 1967. g. Odsjek vodi V. Dulčić. Djelatnost je organizirana i sustavna. Osobito se istražuje oko Klisa i na Moseću. Više se pažnje posvećuje obuci članstva, knjižnici i suradnji sa znanstvenim ustanovama. Godine 1971. održana je prvi put Splitska speleološka škola. Zbog nesuglasica, V. Dulčić je s dijelom špiljara 1972. g. napustio PD "Mosor". U idućem razdoblju Odsjek radi s prekidima.

Godine 1978. obnavlja ga skupina speleologa na čelu s Goranom Gabrićem. Obogaćena je oprema, istraživanja su sve češća i redovito se provode razni oblici školovanja, od pripravnika do instruktora. Organiziraju se logorovanja i sudjeluje se na logorima drugih odsjeka. Početkom osamdesetih organizirano je nekoliko istraživačkih logora na Orjenu. Članovi sudjeluju na orijentacijskim natjecanjima, a bave se i drugim planinarskim djelatnostima. Enver Štrkljević 1982. g. sudjeluje u ekspediciji PSH u jamski sustav Berger u Francuskoj, a G. Gabrić, Tonći Radja i E. Štrkljević iduće godine na ekspediciji u Maroko. Gorine 1985. naša tri člana sudjeluju na međunarodnom logoru u poljskim Tatramama, zajedno s makarskim speleolozima istražujemo donedavno najdublju jamu u Hrvatskoj (Stara škola, -576 m) i domaćini smo Savjetovanju o samopomoći i samospašavanju u speleologiji. Na trećoj speleološkoj ekspediciji PSH, Picos de Europa 86, sudjeluju G. Bratim, I. Marinov i Z. Mijanić. Tih se godina redovito održavaju škole i logori – većinom na Mosoru. Istražuje se na Kamešnici, Orjenu, Biokovu i drugdje. U jami Stara škola na Biokovu ponovo smo

Bista prof. U. Giromette u mosorskoj stijeni
Foto: Dr. Željko Poljak

1988. g. Sudjelujemo u radu Komisije za speleologiju, na seminarima, kongresima i drugim stručnim skupovima. Do 1990. g. organizirano je u PD "Mosor" 10 speleoloških škola i nekoliko tečajeva, a pohađali su ih i članovi drugih odsjeka iz Dalmacije.

Nastupa razdoblje smanjene aktivnosti. Hrvatska se pokušava izboriti za neovisnost. Rat postaje izvjestan. U proljeće 1991. g. stavio se kompletan Odsjek na raspolaganje tadašnjem Sekretarijatu za narodnu obranu. Skoro svi članovi (i jedna članica) stupaju u ZNG i Policiju. Većina djeluje u specijalnim postrojbama HV (planinskim, izviđačkim, diverzantskim, protudiverzantskim), a neki instruiraju u centrima za obuku. U svojim smo ratnim dužnostima bili i spretni i sretni sve do 1995. g. Tada je nekoliko članova Odsjeka bilo ranjeno, a bez dvojice smo ostali zauvijek.

Nakon djelomične demobilizacije, krajem 1993. g. smo nastavili s održavanjem škola svake godine. I školovanjem i na druge načine nastojimo više povezati južnohrvatske speleologe. Od 1993. g. zajedno s većinom hrvatskih speleologa istražujemo jamski sustav Lukina jama – Trojama, po dubini deveti speleoobjekt na svijetu. Četvero najmlađih koji su se spuštali u Lukinu jamu (među njima i jedna djevojka) naši su članovi. Imali su tada od 16 do 18 godina.

Od utemeljenja do danas kroz Odsjek je prošlo više stotina članova. Svaki je doprinos bio značajan za ukupno bogatstvo hrvatske speleologije. (I. T. Marinov)

40 GODINA SPELEOLOŠKOG ODSJEKA HPD "DUBOVAC"

U subotu 8. studenoga 1997. održana je u Školskoj sportskoj dvorani na Rakovcu u Karlovcu proslava povodom 40. godina rada Speleološkog odsjeka HPD

"Dubovac". Prisutno je bilo oko sedamdeset gostiju iz Karlovca i Hrvatske te članovi različitih udruženja: HPD Klek iz Ogulina, HPD Kamenar iz Šibenika, HPD Martinčak iz Karlovca, Speleološko društvo Karlovac, GSS stanica Karlovac, Društvo za istraživanje i snimanje krških fenomena, Hrvatsko speleološko društvo, Sedre društvo za ekologiju i vodne aktivnosti i Klub za podvodne aktivnosti iz Karlovca. U prostoriji je bila postavljena mala izložba slika, nacrta i nekih dokumenata iz rada Odsjeka. Proslavu je otvorio Igor Jelinic, predsjednik Odsjeka. O osnutku i radu Odsjeka govorio je Rudolf Starić, dugogodišnji špiljar i instruktor speleologije. Igor Jelinic je podijelio Priznanja i Zahvalnice ljudima koji su u proteklih 40 godina sudjelovali i pomagali radu Odsjeka. Na kraju su prikazani dijapo pozitivi iz zadnjih 15 godina i videoprojekcija iz Matešićeve špilje. U popodnevni satima je odigrana prijateljska nogometna utakmica između Speleološkog odsjeka Dubovac i Speleološkog društva Karlovac. (Dinko Novosel)

PLANINARSTVO U TISKU

ATLAS RIJEKE KUPE

Institut za geodeziju iz Ljubljane objavio je atlas porječja gornjeg tijeka rijeke Kupe u Gorskem kotaru, tj. onog dijela Kupe koji je državna granica između Hrvatske i Slovenije. Ima 76 stranica i 50 slika u boji. Na desnim stranicama je slovenski, a na lijevima nječački, talijanski i engleski tekst. Osim preglednih ka-

rata (1:100.000), atlas sadrži i 32 karte mjerila 1:15.000, na kojima su prikazane planinarske i biciklističke staze, parkirališta, kampovi, gostionice i drugi objekti na lijevoj, slovenskoj strani rijeke. Atlas je uređila urednička skupina na čelu s Branom Mihelićem, kod kojeg se može dobiti obavijest o nabavi (tel. 386-061-1250676). (ŽP)

PLANINARSTVO U MOSTARSKIM "MOTRIŠTIMA"

Matica Hrvatska, Ogranak Mostar, počela je prošloga ljeta izdavati svoj časopis "Motrišta". Već u prvoj broju, za siječanj-lipanj, među brojnim člancima literarnog i kulturnog sadržaja, nalazimo i prilog Andelka Martonovića pod naslovom "Planinarstvo kao dio kulturne i sportske baštine hrvatskog naroda u Mostaru". Uglavnom je riječ o mostarskom HPD "Prenj - 1933", koje nastavlja tradiciju podružnice HPD-a iz Zagreba osnovane 1933. godine, nepravedno zapostavljane i prešutivane sve do osnivanja Hrvatske zajednice Herceg-Bosna. U tom je pogledu značajan podatak da je prilikom osnivanja PD "Prenj" 16. ožujka 1950. godine u Mostaru tadašnji predsjednik Društva Vojko Korać objavio da se u Mostaru formira "prvo planinarsko dru-

štvo". Hvalevrijedno je da su Matičina "Motrišta" dala prostora i toj temi, jer je planinarstvo doista sastavnica kulture hrvatskog naroda. (ŽP)

VELEBITEN BROJ 27

Ovaj bilten Planinarskog društva Sveučilišta "Velebit" iz Zagreba, u svom novom broju od prosinca 1997. donosi, kao i obično, obilje članaka o speleološkim temama, uglavnom rezultate speleoloških istraživanja i izvještaje sa stručnih speleoloških skupova. Najviše je izvještaja s istraživanja na Velebitu. Od "čisto" planinarskih tema na prvom je mjestu članak o našoj ekspediciji na Mt. Everest. Urednica je spelologinja Ana Sutlović, naklada 90 primjeraka (samo!), korice u boji, opseg 44 stranice, format 21x15 cm. (ŽP)

ZAŠTITA PRIRODE

SURADNJA NA OČUVANJU BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI PLANINSKE PRIRODE

U okviru suradnje s Hrvatskim nacionalnim odborom za UNESCO-ov program MAB ("Čovjek i prostor") dobili smo stanovit broj priručnika "Konvencija o biološkoj raznolikosti", koji su razaslani Ekspertnoj grupi za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti i drugim zainteresiranim suradnicima KZP HPS. KZP HPS je nominirala Boženu Bučar kao osobu za vezu s tim odborom. Tijekom studenog dobili smo izvrsne informativne materijale s nedavno održanog okruglog stola Javna pozornost i prosvjeta o okolišu: Put prema sudjelovanju, koji je održan u Zagrebu 31. listopada pod pokroviteljstvom Hrvatskog nacionalnog programa za UNESCO-ov program MAB. Među tim materijalima su svakako najzanimljiviji prikazi "Biološka raznolikost Velebita kao rezervata biosfere" i "Hrvatska strategija obrazovanja o okolišu u crkvi i školi". U ovom posljednjem se preporuča razvijanje koncepta Škole u prirodi, što ga razvija naš tim Obrazovnog programa za zaštitu prirode u programu obrazovanja planinarskog podmlatka (djeca). (I. S.)

OKRUGLI STOL O ZAŠTITI OKOLIŠA U MOŠĆENIČKOJ DRAGI

U organizaciji HPD "Orljak" Opatija, PD "Skitaci" Labin i KZP HPS održan je u Mošćeničkoj Dragi 8. studenog, okrugli stol "Izgradnja jadranskih TE i nji-

hov očekivani utjecaj na okoliš", s posebnim osvrtom na TE Plomin, za sve NVO Kvarnera (planinarska i ekološka društva). Program skupine je bio: Izgradnja jadranskih TE i njihov očekivani utjecaj na okoliš (mr. sc. Slavko Ferina, KZP); TE Plomin i energetske alternative (Stjepan Plečko, KZP); Zdravstveno-ekološki aspekti rada TE Plomin (dr. sc. Lucijan Mohorović, Građanska inicijativa, Labin) i Sudjelovanje javnosti u donošenju odluka o zaštiti okoliša, pa tako i glede izgradnje jadranskih TE (mr. sc. Ivan Stošić, KZP). Na Skupu je upozorenje na ugroženost, uslijed štetnih emisija, šuma Gorskog kotara i Učke, ali i lovora (Laurus nobilis), pa je potaknuta zaštita lovora i lovoročnih šuma u Liburniji, koje su najveće na svijetu. (I. S.)

PLITVIČKA JEZERA – ŠTO I KAKO DALJE

11. studenog 1997. održana je na Plitvicama stručna rasprava "Plitvička jezera – što i kako dalje?" na kojem je iznesen prijedlog Uprave NP Plitvička jezera kako očuvati park, jer stihiski razvoj prijeti njegovu uništenju. Upozorenje je da je odvodni sustav u lošem stanju, pa je dogovoren da se projektiranje vodogospodarskih objekata u plitvičkom području povjeri tvrtki "Dipolt & Gerold Hidroprojekt 91". Zaključeno je da se o svim rezultatima i analizama na plitvičkom području stručnjaci međusobno informiraju, ali i javnost. S tim je u svezi 28. studenog u Obrazovnom programu HTV prikazan izvrstan film "Temeljni fenomen Plit-

vičkih jezera" u kojem je naglašena opasnost za se-drenje zbog porasta organskih tvari, što može ozbiljno ugroziti ljepote i vrijednosti jezera. (I. S.)

POTICAJI ZA ZAŠTITU I VREDNOVANJE MODRIĆA ŠPILJE

U članku "Modrića špilja ljepša od Postojne" (u Slobodnoj Dalmaciji 16. listopada) piše o ljepotama i vrijednostima Modrića špilje, za koju se interesiraju speleolozi, planinari i izletnici. Špilja se nalazi između uvale Modrić i Rovanske, 150 m od Jadranske obale. Ključ od željeznih vrata, iza kojih je izvanredan krški fenomen, nalazi se u Upravi NP Paklenica. Ovaj geomorfološki objekt preuzeala je u nadležnost Županija zadarska te time započela utvrđivanje njegovog statusa kao zaštićenog objekta prirodne baštine, što podržavaju planinari Zadra i KZP HPS. Modrića špilja je izuzetno bogata sigama, labirintima i dvoranama, od kojih je jedna duga 24, široka 10 i visoka 5 metara. Istražena su dva kraka, od kojih je jedan 236, a drugi 278 metara dug. (I. S.)

EKOLOŠKA SLAMKA SPASA

U vezi s člankom "Ekološka slamka spasa" (Slobodna Dalmacija, 20. studenog) objavljena je informacija o posjetu izaslanstva Odbora za okoliš, regionalno planiranje i lokalna tijela vlasti Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, koja je reagirala zbog "međunarodne prašine" glede TE Plomin te posjetila Sabor RH, HEP, Ministarstvo gospodarstva i Državnu upravu za zaštitu okoliša u Zagrebu, a u regiji Istarsku županiju i Vijeće građana (Gradansku inicijativu) Labinštine. Takve kontakte i očekivanja su najavile i neke NVO na Okruglom stolu u Mošćeničkoj Dragi (8. studenog) o utjecaju TE Plomin na prirodu i okoliš. Na slučaju plominskih TE rješavaju se mnogi hrvatski ekološki problemi (štetne emisije, problemi otpada, zaštite planinske prirode). Ako padne TE Plomin 1 i 2, pali bi i svi ostali veliki zagadivači u Hrvatskoj. (I. S.)

ŠESTI KONGRES BIOLOGA HRVATSKE I MI

U organizaciji Hrvatskog biološkog društva održan je Šesti kongres biologa Hrvatske (Opatija, 22-26. rujna). Znatan dio sudionika kongresa bili su mladi biolozи, što ohrabruje s obzirom na budućnost tog područja znanosti i njegovo značenje u nas. Kongresu je prisustvovao i Zdravko Furlan, dužnosnik KZP HPS i član Ekspertne grupe za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode koja djeluje od početka 1997. u hrvatskoj planinarskoj organizaciji. (I. S.)

PRIJEDLOG ZAKONA O BRDSKO-PLANINSKOM PODRUČJU

Povodom nedavne posjete ravnatelja Državne uprave za zaštitu okoliša dr. Ante Kutlea Primorsko-goranskoj županiji (Risnjak 8.10. i Rijeka 30.10.), objavljena je značajna obavijest o poticaju za zaštitu i održiv razvoj Gorskih kotara, a najavljen je i donošenje Zakona o brdsko-planinskim područjima. KZP HPS podržava koncept zaštite prirode i održivog razvoja planinskih područja od 1993. (stručni skup Eko usmjereni razvoj Gorskih kotara), a poglavito od 1996. kada je u pripremnoj fazi za Međunarodno zasjedanje NVO iz planinskih država Europe (Toulouse 4-6. srpnja) izdana i na nekoliko skupova izložena "Studija o zaštiti planinske prirode i održivom razvoju planina Hrvatske". Od tada KZP HPS stalno podržava održivi razvoj planinskih predjela, a poglavito Gorskih kotara i Velebita s Likom. 3. prosinca 1997. je KZP uputila pismo potpore donošenju predloženog zakona nadležnim državnim organima – Ministarstvu gospodarstva, Ministarstvu turizma i Državnoj upravi za zaštitu okoliša, a o tome su animirana i planinarska društva u Gorskem kotaru i Lici. (I. S.)

"ZELENE VIJESTI" U NOVOM RUHU

U prosincu je izšao novi broj "Zelenih vijesti" (ljetojesen 1997), glasio KZP HPS, u novom ruhu i s novim tehničkim mogućnostima, tako da sada objavljujemo snimke o ljepotama i vrijednostima planinske prirode, crteže, karikature i poruke za ekološku zaštitu okoliša. Pozivamo planinare i druge ljubitelje prirode da svojim prilozima sudjeluju u narednim brojevima "Zelenih vijesti". Materijale možete slati na adresu HPS, Komisije za zaštitu prirode, Zagreb, Kozarčeva 22, ili na adresu Ivica Posavec, Zagreb, Ivanićgradska 50 ili preko E-maila ivica.posavec@zg.tel.hr (I. S.)

29. PROSINCA – DAN BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

I u 1997. je u nas obilježen 29. prosinca – Svjetski dan biološke raznolikosti, kao i u svijetu tako i u Hrvatskoj. Toga je dana stupila na snagu Konvencija o biološkoj raznolikosti (iz Rija, 1992.). KZP HPS je tim povodom uputila otvoreno pismo planinarskim društvima da u 1998. stalno potičemo zaštitu šuma i očuvanje biološke raznolikosti. Posebne su poruke upućene planinarskim društvima Gorskih kotara i zainteresiranim suradnicima KZP, da u 1998. godini potiču program Zaštita šuma i održivi razvoj Gorskih kotara. Ovo poticanje akcija u 1998. nastavak je inicijativa izraženih na Stručnom skupu u povodu predstavljanja knjige akademika Dušana Klepca "Iz šumarske povijesti Gorskih kotara u budućnost" (Delnice, 24. listopada 1997). (I. S.)

KALENDAR PLANINARSKIH AKCIJA ZA 1998. GODINU

Hrvatski planinarski savez već desetljećima nastoji na početku svake godine objaviti godišnji kalendar svih važnijih planinarskih akcija u Hrvatskoj, koji bi mogao poslužiti planinarima za planiranje izleta, a društvima za međusobnu koordinaciju svojih pohoda. Nažalost, unatoč pravodobnim molbama Saveza vrlo se malo društava odazivalo i nikad nismo imali spomena vrijednog takvog kalendarja. Uredništvo "Hrvatskog planinara" oduvijek u tu svrhu nudi svoje stranice svim društvima u Hrvatskoj, pogotovo za najavu važnijih priredbi gdje se želi velik broj posjetitelja, ali je, začudo, odaziv neznatan. Zato, čitajući izvještaje s održanih priredaba što ih objavljujemo, često nalazimo ovakvu završnu rečenicu: "Nažalost, bilo je malo posjetitelja", a k tome je obično uvećan i broj koji se navodi. Uredništvo smatra da bi u interesu svoga čitateljstva trebalo dati prednost najavi priredbe, a ne takvim izvještajima od kojih je malo koristi.

U ovom siječanskom broju po prvi put imamo spomenu vrijedan kalendar, iako ni s njim ne možemo biti zadovoljni, pogotovo sjetimo li se slovenske planinarske organizacije koja početkom godine objavljuje posebnu brošuru s bogatim i dragocjenim podacima.

Kako smo skupili podatke za ovaj kalendar? Zajedno s pozivom i skupštinskim materijalima za 20. skupštinu HPS, koja je održana 20. prosinca 1997. godine, svim je društвima bio poslan i obrazac u obliku tablice s naslovom "Plan za 1998. godinu" i s uputom da se u nj unesu one akcije koje bi mogle biti zanimljive i za članove drugih društava. Većina se društava odazvala tom pozivu, ali je nažalost samo oko jedna petina podataka bila upotrebljiva, jednostavno zato što uz priredbu (izlet, pohod, proslavu, dan društva itd.) nije bilo datuma kada se ta priredba održava. Očito je da velika većina društava nije još stigla izraditi detaljni kalendar, nego samo približan, bez utvrđenih datuma. Podaci su osim toga bili neujednačeni, neki vrlo opširni, čak s adresom i telefonom vođe puta, neki vrlo šturi. No i takav kakav jest, nadamo se da će kalendar poslužiti svrsi i, još više, potaknuti društva da ubuduće nastoje kako

će i sebe naći u tom korisnom dokumentu. Pojedine veće ili atraktivnije akcije objavljivat ćemo i u idućim brojevima, u rubrici pod naslovom Kalendar akcija. U Kalendaru što slijedi, nakon datuma je cilj izleta, zatim organizator i njegovo sjedište. Adrese i telefonski brojevi organizatora mogu se naći u Adresaru koji smo objavili u broju 4 (str. 122) prošle godine, zatim u Poljakovom vodiču "Hrvatske planine" (Zagreb, 1966, str. 32) i, najnoviji, u "Planinarskom dnevniku" što ga je nedavno objavio Savez (cijena 20 kn; vidi oglas u prošlom broju na str. 314).

VELJAČA

- 5.2. Početak škole orijentacije, POK Maksimir, Zagreb
- 10.2. Otvorene planinarske pute, pl. sklonište Lipovica na Dilj-gori. Tikvica, Županja
- 15.2. Zimski uspon na Snežnik, PD Platak, Rijeka
- 15.2. Bohor (Slovenija), Naftaplin, Zagreb
- 21.2. Metlarska zabava u Moslavackoj Slatini. Jelengrad, Kutina

OŽUJAK

- 8.3. Slovenski Snežnik. PS Županje primorsko-goranske
- 15.3. Trofej Torpedo (o-natjecanje). Torpedo, Rijeka
- 22.3. Papučki jaglaci. Sokolovac, Požega
- 22.3. Proljeće na Japetiću. Jastrebarsko, Jastrebarsko
- 28.3. Dan Društva na Petrovom vrhu. Petrov vrh, Daruvar
- 29.3. Savjetovanje ZZP-a. Dugi vrh, Varaždin

TRAVANJ

- 5.4. Križni put Pleternica – kapela Sv. Petra na Požeškoj gori. Klikun, Pleternica
- 5.4. Pošumljavanje Velebita. Zavižan, Senj
- 6.4. Početak planinarske škole. HPD Zagreb Matica
- 18-19. 4. Istarske planine. Naftaplin, Zagreb
- 19.4. Pošumljavanje Velebita. Zavižan, Senj
- 25.4. Štafetno o-prvenstvo Hrvatske. 30. prvenstvo Sljemena. POK Sljeme, Zagreb
- 26.4. Lovnik i Kamačnik. SDI HPD Zagreb Matica
- 26.4. O-prvenstvo Sljemena; Kup Hrvatske. POK Sljeme, Zagreb

SVIBANJ

- 1.5. 45. obljetnica pl. kuće na Kunagori. Kunagora, Pregrada
 1-2.5. Dinara. Pevec, Koprivnica
 3.5. Dan splitskih planinara
 7.5. Dan Sv. Dujma u Splitu (penjanje na Kulu i zvonik). Marulianus, Split
 8.5. Označavanje puteva oko Ravnog Dabro u Velebitu. Industrogradnja, Zagreb
 15.5. Dan planinara željezničara. Željezničar, Zagreb
 16-17.5. Dan hrvatskih planinara u Velikoj, Papuk. Sokolovac, Požega i HPS
 16-17.5. Dan dalmatinskih planinara na Kozjaku. Ma-lačka, Kaštela
 17.5. Bitoraj, SDI, HPD Zagreb Matica
 17.5. Memorijal "Andrija Petrić" (O-natjecanje). Torpedo, Rijeka
 24.5. Pokal Zagreba, O-natjecanje u Galgovu. POK Maksimir
 28-31.5. Karpati u Rumunjskoj. Pevec, Koprivnica
 29-31.5. Dinara (skup vodiča društvenih izleta)
 30-31.5. Svibanjski dani mira. Bijele stijene, Mrkopalj
 30-31.5. Ekološko uređenje Fajera u Gorskem kotaru. Bijele stijene, Mrkopalj
 31.5. Tuhobić i Medvjedak. Seniori HPD Zagreb Matica

LIPANJ

- 2.6. Početak alpinističke škole. HPD Zagreb Matica
 5.6. Dan zaštite prirode u Hrvatskoj
 6-7.6. Dan Društva na Koritima. Glas Istre, Pula
 6-7.6. Skup Trakoščan '98. Proglašenje parka prirode na Ravnoj gori. KZP HPS i Ravna gora, Varaždin
 6.6. Treća rekreativna šetnja šumom Lužina. Kastav, Kastav
 7.6. 4. susret planinara pjesnika na Sovskom jezeru. Dilj-gora, Slavonski Brod
 7.6. Savjetovanje ZPP-a. Ravna gora, Varaždin
 12.6. Uređenje fasade na domu u Ravnom Dabru na Velebitu. Industrogradnja, Zagreb
 14.6. Otvorene pl. kuće pod Orlovačom. Kamenar, Šibenik
 19-22.6. Biokovo. Pevec, Koprivnica
 20-22.6. Velebit. SDI HPD Zagreb Matica
 20.6. Proljetni pohod na Žumberak. Trešnjevka-Monter, Zagreb
 20-21.6. Grintavec u Kamniškim Alpama. Naftaplin, Zagreb
 21.6. Pohod na Snježnik. PD Platak, Rijeka
 26.6. Obnova markacije Oštarije – Sadikovac. Industrogradnja, Zagreb

SRPANJ

- 11-13.7. Zagrebački križni put u Mariju Bistrigu. S. Kempny, Zagreb
 5.7. Proslava obljetnice HPD-ove piramide na Japetiću. Jastrebarsko, Jastrebarsko
 5.7. Pintarica i izvor Kupe. SDI HPD Zagreb Matica
 11-12.7. Mangrt i dolina Soče. Ravna gora, Varaždin
 11-12.7. NP Mljet. Svilaja, Sinj
 18-19. 7. Rudnik, Milanov vrh, Kozji vrh (Gorski kotar). Oml. sekcija HPD Zagreb Matica
 23-26.7. Tatre. Knezgrad, Lovran
 24-30.7. Velebit i otočke planine. Sokol, Feričanci
 24-26.7. Logorovanje u Štirovači na Velebitu. Zavižan, Senj
 25-31.7. Dolomiti. Naftaplin, Zagreb
 26-30.7. Dolomiti. Tikvica, Županja

KOLOVOZ

- 8-9.8. Travnik, Raduha, Grohot (Slovenija). Naftaplin, Zagreb
 14-16.8. Hodočašće Gospi od Rujna na Velebit. S. Kempny, Zagreb
 22.7. - 2.8. Mont Blanc. Pevec, Koprivnica
 28-30.8. Cro open '98 (o-natjecanje) na kratkim stazama. POK Jelen, Jastrebarsko
 29-30.8. Snježnik i Risnjak. Pevec, Koprivnica
 29-30.8. Škrlatica i Razor. Naftaplin, Zagreb

RUJAN

- 5-6.9. Samarske i Bijele stijene. SDI HPD Zagreb Matica
 13.9. Bijele stijene. Kapela, Zagreb
 13.9. Tradicionalni uspon na Visoku. Svilaja, Sinj
 15.9. Dragojlinom stazom na Okić. Željezničar, Zagreb
 19.9. Susret planinara na Učki. PS Županje primorsko-goranske
 20.9. Titraji runolista. Platak, Rijeka
 20.9. Severin, Lukovdol, Orlova stijena. Oml. sekcija HPD Zagreb Matica
 20.9. Savjetovanje ZPP-a. Zanatlija, Zagreb
 27.9. Kroz šume i vinograde. Sokol, Feričanci
 27.9. Dan PD Železna gora (na Štrigovi i Bregu). Železna gora, Čakovec
 27.9. Ponikve '98. Seniorsko o-prvenstvo Hrvatske. HPD Kapela, Zagreb
 29.9. Svjetski dan čistih planina

LISTOPAD

- 3.10. 33. o-natjecanje Vugrovec (noćno prvenstvo Hrvatske). POK Sljeme, Zagreb
 3-4.10. Snježnik i Risnjak. SDI HPD Zagreb Matica
 6.10. Susret markacista Dilj-gore na Lipovici. Tikvica,

Županja

- 10-11.10. Orlove stijene i Svilaja. Svilaja, Sinj
11.10. Pošumljavanje Velebita. Zavižan, Senj
16.10. Kup Maksimira (o-prvenstvo Hrvatske). POK Maksimir, Zagreb
18.10. Dan pješačenja, Korita. Glas Istre, Pula
18.10. Drgomalj i Praprot. SDI HPD Zagreb Matica
19.10. Kup Maksimira. O-prvenstvo Hrvatske na duge staze. POK Maksimir, Zagreb
24-25.10. Susret planinara na Knezgradu (Učka). Knezgrad, Lovran

STUDENI

- 7.11. Kup Rijeke 1998 (o-natjecanje). Torpedo, Rijeka

- 7.11. Veteransko o-prvenstvo Hrvatske. Torpedo, Rijeka
7.11. Martinje u Moslavini. Jelengrad, Kutina
10.11. Martinjski izlet na Krndiju. Sokolovac, Požega
14-15.11. Konj na Kamešnici. Svilaja, Sinj
14-15.11. Obilazak puta "Riječke baklje". Naftaplin, Zagreb
28.11. Katarinska planinarska zabava. Petrov vrh, Daruvar

PROSINAC

- 13.12. Savjetovanje ZPP-a. Medimurje, Čakovec
20.12. Fotodijafestival. Sunovrat, Đurđenovac
26-27.12. Kopitnik u Sloveniji. Naftaplin, Zagreb
27.12. Memorijalni pohod Fokinom stazom na Omanovac. Psunj, Pakrac

VIJESTI

SPOMEN-PLOČA KREŠIMIRU FILIĆU

U povodu 25. obljetnice smrti jednog od najistaknutijih varaždinskih planinara Krešimira Filića, na kući u Zagrebačkoj ulici, u kojoj je dugo godina živio i radio, postavljena je spomen-ploča. Mr. Ernest Fišer, predsjednik varaždinskog ogranka Matice hrvatske, istaknuo je Filićev velik doprinos u kulturnom razvoju grada, poglavito kad je riječ o osnivanju i razvoju Gradskog muzeja, te planinarskog i turističkog društva. Krešimir Filić autor je dvjestotinjak stručnih radova s različitim znanstvenih područja. Njegovim je marom po-dignuta prva planinarska kuća na Ravnoj gori (Filićev dom). Spomen-ploču otkrio je varaždinski gradonačelnik Hrvoje Vojvoda, a u prigodnom glazbenom programu nastupio je Brass quintet varaždinske Glazbene škole. Program obilježavanja obljetnice Filićeve smrti nastavlja se tijekom siječnja u Gradskom muzeju Varaždin gdje se priređuje večer sjećanja na tog istaknutog Varaždincu. (K. S.)

NOVI ŠKOLOVANI PLANINARI U KAŠTELIMA I SPLITU

Novo, nedavno osnovano PD "Malačka" – Donja Kaštela, kao prvu zadaću svoga djelovanja zacrtalo je edukaciju svojih članova. Započelo je svečanim otvaranjem Planinarske škole, uz obilje polaznika, mještana i uzvanika 27. rujna 1997. godine. To je i povijesni dan kao službeni početak prve planinarske škole u Donjem Kaštelima.

Već 1. listopada se u Školi za planinarski podmladak (uzrast od 10 do 14 godina) uključilo 36 mlađih planinara. S uspjehom je završilo ovu školu 30 polaznika i tako dobilo temeljne usmene informacije i odgovarajuće praktične vještine primjerene svom uzrastu. Opća planinarska škola za uzrast iznad 16 godina, počela je predavanjima 4. listopada i trajala do 7. prosinca 1997. godine. Radila je na već uhodan način: jedan dan u tjednu predavanja, a vikendom vježbe u planini. U školu se upisalo 39 polaznika, a s uspjehom ju je završilo 27. Diplome su podijeljene svečano na Skupštini PD "Malačka" iz Donjih Kaštela.

Opća planinarska škola u Splitu, u okviru HPK "Split", počela je 30. rujna 1997. i završila dvodnevnom vježbom 30. studenog 1997. Godine s ukupno 20 sati predavanja i 48 sati vježbi. Organizacija je također već poznata: jedan dan u tjednu i vikendom. Školu je pohadalo na početku 17 polaznika, a s uspjehom je završilo program samo 10 polaznika. Školu su vodili dobro poznati planinarski djelatnici: planinarski vodiči, gorski spašavatelji, speleolozi i alpinisti, zatim geograf, meteorolog i liječnik. Sve škole je organizirala Komisija za stručni rad HPK "Split" u sastavu: M. Sunko – voditelj, B. Sučić – zamjenik i D. Tudorić – tajnica škole.

Možemo se pohvaliti što smo za polaznike škola tiskali predavanja u obliku podsjetnika. To je tiskana knjižica formata A5 sa šezdesetak stranica teksta, u kojoj se nalazi 15 naslova disciplina iz programa Opće planinarske škole. Podsjetnik su priredili Milan Sunko i Dijana Tudorić iz HPK "Split" iz Splita. (Milan Sunko)

Ivan i Ivo Tadin pred svojim skloništem "Orlovo gnijezdo"
Foto: Ante Juras

PLANINARSKA ŠKOLA PD NAFTAPLIN U ZAGREBU

Od 6.9. do 26.10. održana je planinarska škola po programu školovanja kadrova PSH u organizaciji PD Naf-taplin iz Zagreba. Školu je vodio gospodin Vladimir Mlinarić, a uspješno je obuku okončalo 10 planinara, među kojima je bilo pet mladih, što nas naročito veseli. Terenski dio nastave obavljen je na terenima Medvednice, Samoborskog gorja, Kleka i Velebita. Svi sudionici bili su izuzetno zadovoljni kvalitetom nastave i radom vodiča na izletima. Na završnoj svečanosti podijeljene su diplome, uz želje da se ponovi škola za novo zainteresirane.

PLANINARSKI putevi GORSKOG KOTARA

Osnovna je zamisao da bi jezgru markiranih planinarskih puteva Gorskog kotara činile postojeće planinarske obilaznice i putevi (Goranski, Kapelski, Mrkopaljski, Ogulinski, Ravnogorski, Riječki itd.), s time da bi se društva-osnivači trebala najprije izjasniti jesu li i dalje voljna u cijelosti održavati svoje puteve, ili im treba pomoći. Sljedeću kategoriju markiranih goranskih puteva činili bi prilazni i pomoćni putevi iz većih mje-snih i gradskih središta, te sa željezničkim i autobusnim postajama. Ne manje važni su razni spojni i vezni putevi, kao i markirani prilazi i staze raznim znamenitostima i prirodnim ljepotama. Svi ti putevi trebali bi s vremenom dobiti svoje skrbnike, koji bi izradili preciznu kartografsku dokumentaciju "vlastitih" ili dodijeljenih im staza, s planom održavanja u narednom razdoblju. Suvršni i besmisleni putevi brisali bi se iz registra,

kako ne bi nepotrebno opterećivali prirodni prostor. Specijalističkim školovanjem zainteresiranih planinara, u obliku redovnih i izvanrednih tečaja za markaciste, omogućio bi se kvalitetan markacijski rad, u skladu s postojećim Pravilnikom za markaciste HPS.

Stanje markiranih puteva Gorskog kotara nije dobro. Pojedina društva zamiru s radom, postoji mnoštvo puteva za koje se ne zna tko bi ih trebao održavati, a i postojeći nosioci pojedinih obilaznica prepuštaju Zubu vremena vrijedna djela svojih prethodnika. Istovremeno se u nekim sredinama javljaju entuzijasti koji, u silnoj nakani za općim dobrom, izmarkiraju i pokoju stazu previše (nažlost i neodgovarajuće). Mole se zainteresirana društva i pojedinci, koji su voljni surađivati na projektu registra i obnove planinarskih puteva Gorskog kotara, da dostave svoje želje, potrebe, za-pažanja, ucrtane dionice i sl. potpisanim autoru na adresu HPD "Zagreb Matica", Bogovićeva 9. S planinarskim pozdravom. (Edo Hadžiselimović)

DODITE NA ORLOVO GNIEZDO U KOZJAKU!

Planinarsko sklonište Orlovo gnijezdo (598 m) iznad Kaštel Kambelovca, maštovito izgrađeno u stjeni Koločau na Kozjaku, postaje sve popularnije planinarsko sastajalište. Vidljivo je to i u knjizi dojmova u koju su se potpisali brojni planinari, ponajviše oni iz dalmatinskih planinarskih udruženja, i izletnici. Članovi Planinarske bratovštine Sv. Bernarda iz Samobora više su puta boravili u skloništu i poklonili za kapelicu uz sklonište sliku Sv. Bernarda, zaštitnika planinara. U skloništu su boravili i Zagrepčani iz HPD "Stanko

Kempny", a ovoga ljeta i turisti iz Engleske i Poljske. Krajem mjeseca rujna, na dan otvaranja planinarske sezone u Dalmaciji, sklonište je posjetilo mnoštvo planinara, uključujući i prijatelje iz planinarskih društava HZ Herceg-Bosna. Domaćini, kambelovački planinari Ivo i Ivan Tadin, ponosni su na svoje sklonište i veseli ih svaki novi posjetitelj. Poručuju da se od nedavno u skloništu može i prenoći (do pet planinara), a uskoro će biti dovršena i manja cisterna za vodu. U tijeku je markiranje prilaznih staza od glavnih planinarskih puteva po Kozjaku. Trećeg vikenda u travnju, na go-dišnjicu otvaranja skloništa, organizirat će zajednički pohod Orlovu grijezdu, pa preporučuju svim planinarskim društvima da taj dan uvrste u svoj godišnji plan izleta. Sve informacije mogu se dobiti na telefon 021/220-519 i 021/220-914. Dobro došli na Orlovo grijezdo! (Ante Juras)

50 VRHOVA ZA 50 GODINA

HPD "Željezničar" iz Zagreba u cilju obilježavanja 50 godina postojanja pokrenulo je transverzalu pod nazivom "50 osvojenih vrhova za 50 godina društva" ili, skraćeno, "50/50". Samostalno birajući vrhove po visini i težini uspona i utiskujući žigove, pridružite se svim onim planinarima koji i na ovaj način žele proslaviti naših 50 godina rada i uspješnog djelovanja, s osnovnim zadacima: unapređenje planinarstva, očuvanje prirodnih ljepota i prijateljsko druženje. Prigodni dnevnik s fotografijama u boji i od kvalitetnog papira možete nabaviti u prostorijama društva, Trnjanska 5b, Zagreb, ili naručiti pouzećem na telefone 01/218-942 i 48-23-044. Cijena dnevnika, koja uključuje tiskanje dnevnika, poštarinu pri vraćanju ispunjenog dnevnika i prigodnu kvalitetnu i numeriranu značku, iznosi samo 35 kuna. Budite brži od drugih, jer je tiskan ograničen broj dnevnika.

PLANINARSKI FOTO-DIJA FESTIVAL U ĐURĐENOVCU

U petak, 19. prosinca, održan je u organizaciji HPD "Sunovrat" planinarski Foto-dija festival u Domu kulture u Đurđenovcu. U tehniči fotografija sudjelovalo je 36 natjecatelja, a 15 s dijapočitivima. Na izložbi je bilo postavljeno preko 200 kvalitetnih fotografija, uglavnom na slobodnu temu. Gradačima Đurđenovca i planinarima prikazano je oko 150 dijapočitiva. Na zahjev članova HPD "Yeti" iz Kutine, u uvodnom su dijelu bili prikazani snimci s Moslavčake gore. Prosudbena komisija na čelu sa Krunoslavom Perkovićem, procijenila je da je najbolje fotografije poslao Goran Novotny iz Raba. Utješnu nagradu dobio je Božidar Krnarić iz Zagreba. Na zadanu temu izlagali su uglavnom članovi domaćina, pa nikome nije pripala nagrada. U

tehniči dijapočitiva na prvu zadanu temu, "Moji najdraži domovi i skloništa", prvo je mjesto osvojio Tomislav Marković iz Zagreba, a drugo Slobodan Soldo iz Belišća. Na drugu zadanu temu, "Moj najbolji prijatelj domar", prvo je mjesto osvojio Slavko Lupoglavac iz Kutine, a drugo Tomislav Marković iz Zagreba. U slobodnoj temi najbolji su bili dijapočitivi Stjepana Šavića iz Belišća, drugi je opet bio Tomislav Marković. Posebna nagrada organizatora, po mišljenju prosudbene komisije, dodijeljena je Vanji Garaju iz Koprivnice za osobit pristup kao poticaj mlađim i nadarenim autorima.

Festival je održan pod pokroviteljstvom Poglavarstva općine Đurđenovac. Nagrade su osigurali: Drago Takač, slikar naive iz Đurđenovca, Slavonska banka – filijala Našice, DIK "Đurđenovac" d.d., Karolina-Zagreb, Foto, video copy studio "Color 90" iz Kutine i OŠ J. J. Strossmayera iz Đurđenovca. Festival su potpomogli još i: Razvitak d.d., Našice; Tivan-Šaptinovci; Pekara-Đurđenovac; R&F company-Našice, te Srednja škola J. Kozarca, Đurđenovac. U programu je nastupio i glazbeni sastav iz Udruženja umirovljenika, a prostor je ustupila HIVIDR-a iz Đurđenovca. U subotu, 20. prosinca, domaćini su poveli svoje goste na kružni izlet po Krndiji, iz Gazija preko Srednjeg brijege, Pijeskova i Jovca.

Sljedeći se Festival održava u Đurđenovcu, 18. prosinca 1998. Teme su:

1. Vodeni tokovi u planini (do šest snimaka)
2. Teče jedan slap (jedan snimak)
3. Slobodna tema (do šest snimaka).

Fotografije ne smiju biti manje od 13x18 cm, a dijapočitivi moraju biti standardni 24(36)x36 mm. Ako autori ne stignu na Festival, radovi će im biti враćeni poštom. Snimajte i uživajte u planini, a u prosincu dođite u Đurđenovac! (Antun Kasapović)

HPD "DUBROVNIK" SE POMLAĐUJE

HPD "Dubrovnik" je u cilju omasovljavanja i podmlađivanja članstva uspostavilo suradnju sa svim osnovnim i srednjim školama na području grada Dubrovnika, uz suglasnost i preporuku Ureda za prosvjetu, šport i kulturu Županije dubrovačko-neretvanske. Odaziv učenika je očekivano velik, jer smo oduvijek znali da djeca vole prirodu i druženje, samo ih netko mora animirati. Na prvom organiziranom izletu sudjelovalo je deset učenika, na drugom dvadeset, a već na trećem više od stotinu. Svaki izlet pokušavamo osmisiliti na način da ga vežemo za određenu temu iz oblasti upoznavanja prirode i planinarenja. Izlete organiziraju i vode iskusni planinari: Katija Vlahušić, Mirjana Kovačević i Mirjana Karaman, kao i naša dva vodiča pripravnika Dragana Orebić i Ivo Kvestić. Počinju nam i biolozi iz našeg Oceanografskog instituta,

kao i profesori i nastavnici iz srednjih i osnovnih škola. Dosadašnjim radom smo zadovoljni svi skupa i nadamo se da će velik broj izletnika postati naši članovi od iduće godine, te da ćemo time ostvariti naš osnovni cilj, ponovno populariziranje planinarenja u Dubrovniku. (Mirjana Karaman)

"PLANINARSKI TJEDAN" U POŽEGI

Izletom požeških planinara na Jankovac, u nedjelju 11. prosinca, zaključen je "Planinarski tjedan", koji je bio posvećen 100. obljetnici planinarstva u Požeštini. Manifestacija je započela susretom najstarijih požeških planinara. Među uzvanicima našli su se planinarski veterani: Ivanka Vukelić-Sontaki, Milan Nikšić, Petar Hiršman, Ruda Nedela i drugi. U ime te generacije uspomene je evocirao Mato Novačić, svojevremeno predsjednik PD "Sokolovac". "Planinarski tjedan" nastavljen je proširenom sjednicom Upravnog odbora Društva, a jedno veče posvećeno je uspješnom dje-lovanju našičkih planinara, članova PD "Krndija". Zatim su održane promocije video-kasete "Kilimanjaro '97". Prva je održana u Hotelu "Grgin dol" za audio-nike ekspedicije, te predstavnike donatora i sponzora, a druga u Domu umirovljenika za planinare i građanstvo. Na jednosatnom videozapisu zabilježeno je sve ono najvažnije što su sudionici ekspedicije vidjeli i doživjeli. Izvanredni snimci Kreše Fumića bili su popraćeni odličnim tekstrom, te izvornim skladbama afričkog podneblja. Podsjećamo da se u mjesecu kolovozu, od 16 članova ekspedicije, na najviši vrh "Crnog kontinenta" uspelo čak 11 planinara, što je mnogo više od uobičajenoga prosjeka. Tim je podvigom na najbolji mogući način započelo obilježavanje 100. obljetnice

požeškog planinarstva, te 125. obljetnice rođenja i 80. obljetnice smrti istraživača Afrike i putopisca Dragutina Lermana. Njegove spomen-dane požeški planinari i ostali građani kane obilježiti 1998. godine. (Ivan Jakovina)

SLAVONSKI PLANINARI OBILJEŽILI MARTINJE

U nedjelju, dva dana uoči Sv. Martina, požeški su planinari, zajedno s gotovo 300 ljubitelja prirode iz Osijeka, Zagreba, Slavonskog Broda, Našica, Županje, Belišća, Orahovice, Ferištanaca, Pleternice i Kutjeva, obilježili Martinje, već tradicionalnim izletom u Kutjevo, smještenom na južnim padinama Krndije. U ime HPD "Sokolovac", organizatora izleta, okupljene je pozdravio dr. Antun Lovrić, predsjednik Društva. Poslije razgledanja župne crkve Sv. Marije, krenulo se na hodnju kroz kutjevačke vinograde, pa grebenom do Lipe i Lovačke kuće u kanjonu Kutjevačke rike. Vodič je sudionicima izleta bio požeški planinar Sadik Spahić, a domaćini Turistička zajednica, Udruženje vinogradara, vinara i voćara i Lovačko društvo "Slavonac", svi iz Kutjeva, uz pokroviteljstvo Poglavarstva općine. Kod Lovačke kuće planinare je dočekala raznovrsna ponuda jela i pića, što ga je pripremilo osobljje Restorana "Vinogradarstvo" iz Kutjeva. Nije izostao ni tradicionalni običaj "krštenja" mošta u mlado vino. Ulogu "biskupa" imao je požeški obrtnik i vinogradar Vlado Bauer, a pomoćnici su bili Kutjevčani Zdravko i Zlatko Ketović. Dužnost "kuma" pripala je vinogradaru Zdravku Šagu. U ime pokrovitelja, okupljene je pozdravio načelnik Općine Kutjevo Stipo Grgić, a za dobro raspoloženje postarao se tamburaški sastav "Štefanjska zvona" iz

Štefanja kraj Bjelovara, koji je u Kutjevo došao zajedno sa svojim načelnikom Ivanom Emićem, podrijetljom iz požeškog kraja. Jedina primjedba, nekolicine planinara, bila je na račun dužine staze, neprimjerene za ovakvu vrstu planinarskih okupljanja. (Ivan Jakovina)

KAKO JE HPS ISPRATIO STARU GODINU

Koncem prosinca 1997. nije bilo uobičajenoga svečanog oproštaja od stare godine u Društvenom domu HPS u Zagrebu kao što se očekivalo po ustaljenoj tradiciji. Na taj domjenak obično se pozivaju ugledni planinari seniori, predsjednici planinarskih društava iz Zagreba i okolice i drugi istaknuti planinari. Ovaj put je kao ispraćaj poslužila 20. skupština HPS održana 20. prosinca, koja je završila svečanim dijelom dnevnog reda. Tom su prilikom proglašeni i nagrađeni najbolji planinari, društva i akcije u 1997. godini (popis je na str. 2).

SREĆNA VAM **2438.**

PDV-GODINA

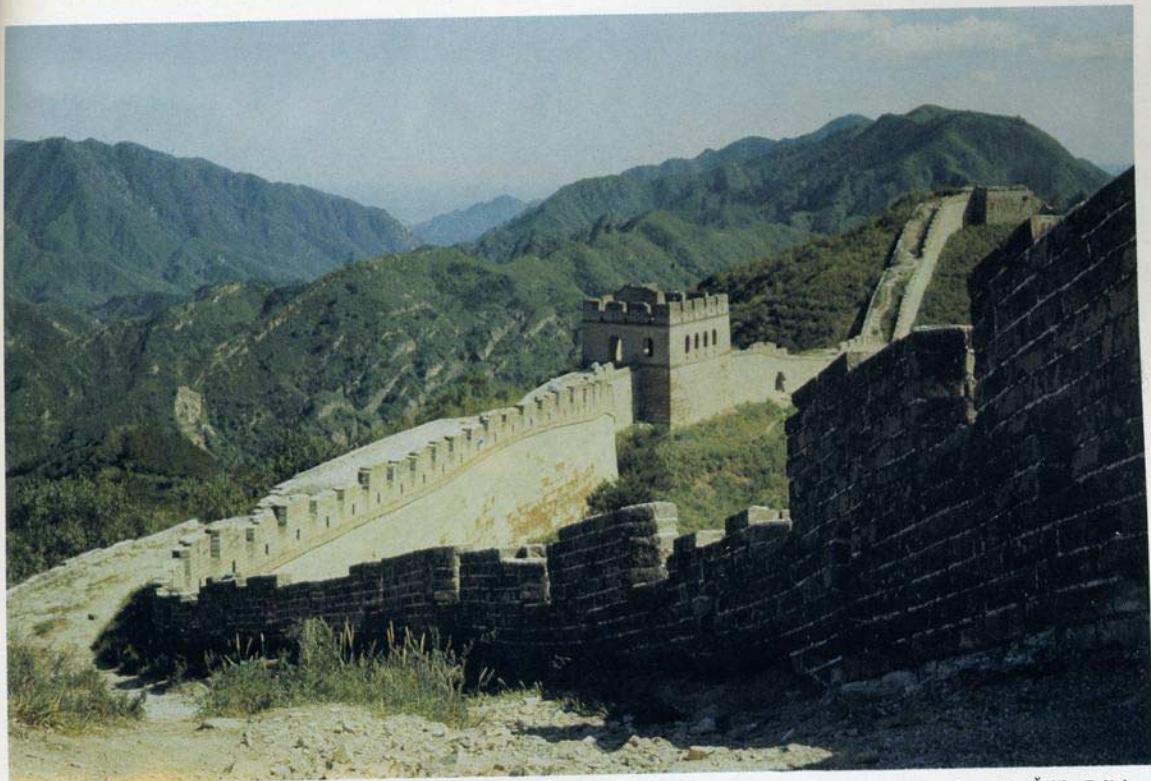
Crtao: Senaid Serdarević

OBAVIJEŠT PRETPLATNICIMA I DUŽNICIMA

Prošloime je broju bila priložena uplatnica radi pretplate na Hrvatski planinar u 1998. godini. Molimo da se uplata izvrši najkasnije do 15. veljače.

Prvi broj u 1998. godini šaljemo svim dosadašnjim pretplatnicima, ali će broj za veljaču dobiti samo oni koji su pretplatu pravodobno namirili. Na takav smo postupak primorani zbog novčanih gubitaka što ih uzrokuju nemarni pretplatnici. Časopis nije u otvorenoj prodaji nego se šalje samo pretplatnicima, a naklada se određuje prema broju pristiglih uplata.

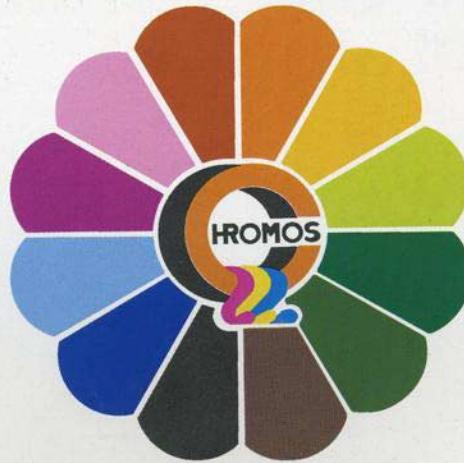
Pretplata ipak nije ekonomski, pa molimo one planinare koji to mogu, da umjesto 100 kuna uplate kao dobrovoljni prilog u fond časopisa povećanu pretplatu, prema svojim mogućnostima. Ponovno upozoravamo da na uplatnici u rubrici "poziv na broj" valja upisati svoj pretplatnički broj (ne matični broj!), a naći ćete ga uz svoju adresu u omotu svakog broja što vam ga šaljemo poštom, a možete ga dobiti i na tel. (01) 4824142.

Kineski Veliki zid

Foto: Dr. Željko Poljak

PANTONE® COLORS

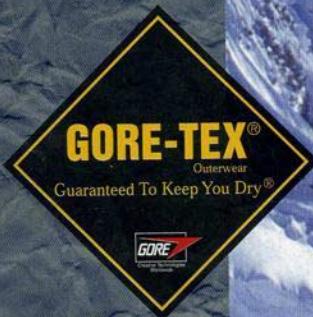

CHROMOS *dd* CHROMOS **CHROMOS**
Printing Ink Factory Samobor - Croatia

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

sports fashion

KRENIMO!

ZASTUPNIK ZA HRVATSNU

HIMALAYA SPORT d.o.o.
Vrazova 8c, VARAŽDIN
tel/fax 042 212 501
GSM 098 267 148

Nuptse -
zapadna stijena -
jedan od najvećih
izazova svjetskog
alpinizma.
Ispunjena u opremi
MM sports fashion.

jakne, hlače, odjela
za boravak u prirodi
za planinare, alpiniste,
penjače, skijaše
i sportaše